

რაჭავულები

№ 8-9 (71) 1.09.2015 - 1.10.2015 შპს: 2 ლარი

ყოველთვიური გამოცემა

14

კასი, როქვალანს გულს გულით უმეორნლა!

უღვა თვალჩრელიქა

გივი კანდიტაქა

პაპაჩვიოს სხელქვანელოს უსნაულა განსაკუთრებით ახლა სქირო

20

10

საქართველოს ეკლესიის წმინდა სინოდის ნიკორწმინდის ეპისკოპოსად არქიმანდრიტი ვასტანო ლიპარტიელიანი გამოარჩია

26

რეზო ნოდარიშვილი

უღვაქა გაქვრქაქა სიქათის ღაქვანლა

18

59 გოლის უემოქვადი ალექსანდრა იაქვილი

30

მუქვინიქაგის მზე ჩაქსაქანა

ქონქვა ქონქვიძის სსოქნას

38

იქვე უაქაქტიონ-გაქონიშვილი ქიქინაქვიის უსსაქ

40

რე არის ანწორ მანსურაქის სიქვარულის აქიღაქსის ქუსლი

4

ქანონი „გაღალბოთიანი რეგირეზის განვიტარეზის უსსაქ“ მიღაქულია

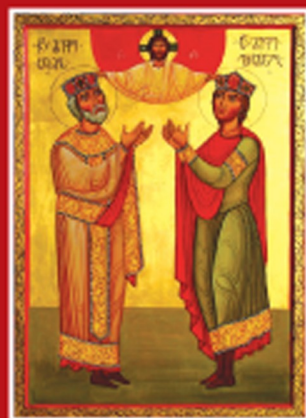
დავით ხიდაშელი

დავით ხიდაშელი, პროფესიით ხატმწერი, აქტიურად მონაწილეობს საქართველოსა თუ მის ფარგლებს გარეთ გამართულ სხვადასხვა გამოფენებში. წლების განმავლობაში მან რამდენიმე პერსონალური გამოფენაც გამართა. გარდა ხატების და ფრესკებისა ქმნის ნიგნის ილუსტრაციებს.

დავითის მიერ მოხატულია ოცამდე ეკლესია, რომელთა შორის აღსანიშნავია ნარიყალას, ბეთლემის, თამარის და ივერიის ღვთისმშობლის ეკლესიები.

მის მიერ შექმნილი ხატები და ფრესკები ინახება ეკლესიებსა და კერძო კოლექციებში აშშ-ში, რუსეთში, გერმანიაში, ბელგიაში, საფრანგეთსა და ავსტრალიაში.

დავით ხიდაშელი თბილისის სასულიერო აკადემიაში ხატმწერლობას ასწავლის.

სარჩევო

	შობა ყოვლადწმინდისა დედუფლისა ჩვენისა ღვთისმშობელისა და მარადის ქალწულისა მარიამისა - ღვთისმშობლობა 2
	ონის სინაგოგა 3
	„მაღალმთიანი რეგიონების განვითარების შესახებ“ კანონი მიღებულია 4
	რაჭა-ლეჩხუმსა და ქვემო სვანეთში ლორის და ხე-ტყის დასამზადებელი საწარმოები აშენდება 4
	თინათინ თაბაგარი — რკინის პოლკოვნიკი სამოცი ნლისაა 6
	დავით ჯაბაშვილი — ვისთვის და რატომ იქმნება მთის მინისტრის პოსტი? 8
	საქართველოს ეკლესიის წმინდა სინოდმა ნიკორწმინდის ეპისკოპოსად არქიმანდრიტი ვახტანგ ლიპარტელიანი გამოარჩია 10
	გურამ თოდაძე — ეძღვნება მეუფე ელისეს ხსოვნას 11
	მეუფე ელისე — *** (საფქვავი..) 11
	ამბროლაური სრულიად საქართველოს ამცნობს 12
	რეზო ბერაძე — კაცი, რომელმაც გულს გულით უმკურნალა! 14
	57 მატირისა და 59 გოლის შემოქმედი ალექსანდრე იაშვილი 18
	გივი კაციტაძე — მამაჩემის სახელმძღვანელოს შესწავლა განსაკუთრებით ახლაა საჭირო 20

	ამბროლაურის მუნიციპალიტეტი ია გაგოშიძის ოჯახური იდილია 23
	სოფიო ხათაშვილი — ჩემი თავგადასავალი რაჭაში 24
	რეზო ნოდარიშვილი — კაცი, სიკეთის ლეგენდა 26
	ლელა ტყეშელაშვილი როცა სიტყვა და საქმე ერთმანეთს ემთხვევა, შედეგი არ აყოვნებს 27
	ვეფხია გავაშელი — მშვენიერების მზე ჩაესვენა 30
	სოფიო რეხვიაშვილი — კეთილმოსავი ქალის ოქროსფერი შემოდგომა 32
	გივი სიხარულიძე — ნოველები წიგნიდან „დიდება შენს საქმეს, თემურ“! 35
	დავით კიკოლაშვილი — დაბრუნებული საუნჯე 36
	ივანე ბაგრატიონ-ბატონიშვილი ჭიჭინაძეები 38
	გიორგობიანის ნაამბობი — შეხვედრა ბერ პაისისთან - დღემდე არ ვიცი, რა ენაზე ვესაუბრებოდით ერთმანეთს. 39
	ამბროსიჩის სიყვარულის აქილევსის ქუსლი 40
	ამ მარტოობას როგორ გავუძლო შევყურებ ცარიელ კედლებს... .. 43
	თინათინ მაჭარაშვილი — ჩვენი მანერები სარკეა ჩვენი სულიერი მდგომარეობისა 44

მთავარი რედაქტორი —
ნიკო რახვიაშვილი

ტელ: 599 74 68 10

დამფუძნებელი —
გონა გუტაშვილი

ტელ: 599 53 58 94

კომპიუტერული უზრუნველყოფა
დალი ჯვარაშიაშვილი

ტექსტი აანყო

თამარ გოგინაძე

მვირფასო მკითხველო!
გაცნობებთ, რომ რედაქციაში შემოსული მასალების სიზუსტეზე პასუხს აგებს ავტორი. რაც შეეხება სარეკლამო ტექსტს, მთელი პასუხისმგებლობა რეკლამის შემკვეთს ეკისრება.

მისამართი: თბილისი, ლესელიძის ქ. №27, მე-2 სართული, ოთახი №3, ტელ.: 790 74 68 10
ელ-ფოსტა: nino153@mail.ru

**ჟინნაღვი მასალების
მანთავსება ფასიანია!**

შობა ყოვლადწმიდისა ღებოფლისა ჩვენისა ღვთისმშობელისა და მარადის ქალწულისა მარიამისა - ღვთისმშობლობა

ქრისტიანულ ლიტურატიურაში არსებობს იაკობის აპოკრიფული თხზულება „შობა მარიამისა“, რომელიც დანვრილებით მოგვითხრობს, როგორ შეეძინათ იოაკიმესა და ანას მომავალი მშობელი განკაცებული უფლისა.

მდიდარი, მაგრამ უშვილო იოაკიმე ყოველწლიურად ორმაგ მსხვერპლს სწირავდა უფალს. ერთ-ერთ დღესასწაულზე, როცა ებრაელები იერუსალიმის ტაძარში მსხვერპლშენიღვთისთვის ემზადებოდნენ, მათ უარი უთხრეს იოაკიმეს პირველ შეენირა მსხვერპლი, მიზეზად კი იოაკიმესა და ანას უშვილობა წამოაძახეს (ებრაელ ხალხში უშვილობა ღვთის სასჯელად ითვლებოდა).

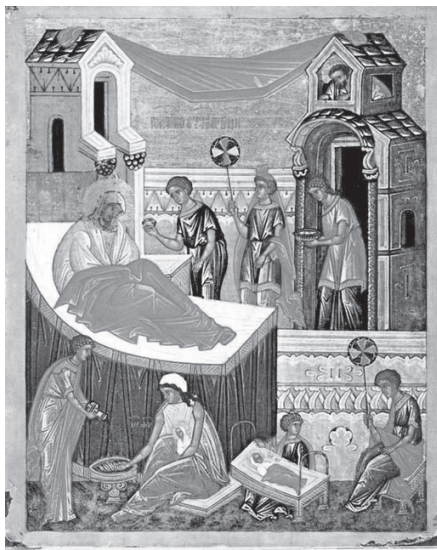
დაღონებულ იოაკიმეს მწუხარება გაუასკეცდა და ისე მიაშურა უდაბნოს, რომ შინაც აღარ შეუვლია მეუღლის სანახავად. იქ, სახელდახელოდ აგებულ კარავში, მან ორმოცი დღე და ღამე უჭმელ-უსმელმა გაატარა მხურვალე ლოცვაში.

წმიდა ანას წუხილს ქმარზე დარდიც დაემატა და ის თითქმის არავის ეჩვენებოდა. ანას უშვილობა წამოაყვედრა მისმა მხევალმა: „უფალმა ღმერთმა დაგიხშო საშო და არ მოგმადლა ნაყოფი ისრაელიანთა შორისო“. მაშინ ანამ სამგლოვიარო სამოსელი გაიხადა, საზეიმოდ ჩაიცვა, ბაღში ჩავიდა, დაფნის ხის ქვეშ ჩამოჯდა და უფალს მხურვალედ შეევედრა: „ღმერთო მამათა ჩემთაო, მაკურთხე მე და შეისმინე ვედრება ჩემი ისე, როგორც აკურთხე შენ ჩვენი სარა და მიაწიქე მას ისააკი“.

ანგელოზი გამოეცხადა ანას და ახარა, რომ ღმერთმა შეისმინა მისი ვედრება და იგი დედა გახდებოდა, მისი ნაშობი კი ქვეყანასა ზედა განდიდდებოდა. გახარებულმა ქალმა მადლიერების ნიშნად აღთქმა დადო, შვილი უფლისათვის შეენირა, რომ მისი მსახური ყოფილიყო მთელი სიცოცხლის მანძილზე.

ანგელოზმა უდაბნოში განმარტოებულ იოაკიმესაც აუწყა, რომ ღმერთმა მისი ვედრება შეისმინა და მალე შვილი შეეძინებოდათ.

იოაკიმემ მწყემსები მოიხმო და შესაწირავი

მსხვერპლის გამზადება უბრძანა. ანა მას სახლში ელოდებოდა. დაინახა თუ არა მწყემსებთან ერთად მომავალი მეუღლე, წინ მიეგება და სასიხარულო ამბავი ამცნო.

მათ შეეძინათ ქალი, რომელსაც მარიამი უწოდეს. ექვსი თვის მარიამი დედამ მინაზე დასვა. ბავშვმა შვიდი ნაბიჯი გადადგა და დედის კალთამდე მიაღწია. გახარებულმა დედამ შვილი ხელში აიტაცა და აღთქმა დადო, რომ ვიდრე უფლის ტაძარში არ მიიყვანდა, მინაზე ფეხს აღარ დაადგმევინებდა.

როცა მარიამი ერთი წლისა გახდა, იოაკიმემ დიდი ღვინი გადაიხადა, შინ მოიწვია მღვდელმთავრები, მღვდლები, მწიგნობრები, პატივსაცემი მოხუცებულნი. „ისმინე, ისმინე ისრაელის თორმეტო ტომო, ძუძუს აწოვებს ანა“, - სიხარულით გალობდა წმიდა ანა.

როცა მარიამი სამი წლისა გახდა, მშობლებმა, მიცემული აღთქმისამებრ, ტაძარში მიიყვანეს. უბინო ასულებმა ანთებული სანთლებით მიაცილეს ბავშვი ტაძრამდე, მღვდელმთავარმა მარიამი საკურთხეველში შეიყვანა და ასე აკურთხა: „შთამომავალთა შორის განადიდა უფალმა სახელი შენი. უკანასკნელ ჟამს შენ მიერ გამოიხსნას უფალმა შვილნი ისრაელისა“.

ცხოვრობდა ტაძარში ქალწული და ანგელოზთა ხელით იღებდა საზრდოს, სანამ თორმეტი წლის არ გახდა და უფლის ბრძანებით საპატრონოდ მოხუც ქვრივს, იოსებს არ ჩააბარეს.

შობა ყოვლადწმიდა ქალწულ მარიამისა ერთ-ერთი უდიდესი დღესასწაულია. ეს ის დღეა, როცა უფალმა წყლობის თვალთ გადამოხედა ცოდვით დაცემულ კაცობრიობას და ქვეყანას მოუვლინა წიაღი ღვთის განხორციელებისა, საყდარი მეუფისა, კიბე ზეცისა, გამომსყიდველი ევას შეცოდებისა - ყოვლადწმიდა ღვთისმშობელი მარიამი, დედა უფლისა ჩვენისა იესო ქრისტესი.

ონის სინაგოგა

120

ონის სინაგოგა 120 წლის იუბილეს აღნიშნავს. იგი პოლონეთში არსებული სინაგოგის მსგავსი არქიტექტურით 1885 წელს აშენდა. ებრაელები ონში მე-18 საუკუნეში, რუსეთის იმპერიის მიერ საქართველოს ოკუპაციის შემდეგ მშვიდ და მშვიდობიან ადგილას ცხოვრების სურვილით დასახლდნენ.

1972 წელს ონის ებრაული მოსახლეობა სამი ათას ადამიანს შეადგენდა და საქართველოში სიდიდით მხოლოდ თბილისსა და ქუთაისს ჩამოუვარდებოდა. ონის ებრაელობამ უდიდესი როლი ითამაშა არა მხოლოდ საქართველოს ცხოვრებაში, არამედ სიონისტური მოძრაობის განვითარების საქმეშიც.

საქართველოს სიონისტური მოძრაობის ერთ-ერთი გამორჩეული ლიდერი დავით ბააზოვი ონში რაბინად მსახურობდა და ივრითისა და სხვა საგნების შესასწავლად თაღმუდ თორა ჩამოაყალიბა. სკოლა 1917 წელს რუსეთის რევოლუციის შემდეგ დაიხურა, მაგრამ სინაგოგა გადარჩა და ბააზოვი და მისი თანამოაზრენი მრავალი წლის განმავლობაში ეწეოდნენ სიონისტურ მუშაობას.

საბჭოთა კავშირის დაშლას 1992 წელს რაჭაში დიდი მინისძვრა დაემატა, რომელმაც ბევრი ადამიანი უსახლკაროდ დატოვა, დააზიანა სინაგოგის კედლები. სწორედ ამიტომ, ებრაელებმა ისრაელში გამგზავრება გადაწყვიტეს და ამჟამად ონში 14 ებრაელია ცხოვრობს. 1995 წელს საქართველოს მთავრობისა და ებრაული ორგანიზაციების თანადგომით სინაგოგის აღდგენითი სამუშაოები ჩატარდა. მინდა, დიდი მადლობა გადავუხადო საქართველოს მთავრობას, რომლის ძალისხმევითაც ეს დიდი საქმე რეალობად იქცა.

ადგილი, რომელმაც გასულ საუკუნეში უდიდესი როლი ითამაშა ადგილობრივი და ზოგადად, ქვეყნის მასშტაბით, დავინყებას არასდროს უნდა მიეცეს.

იუვალ ფუქსი

ისრაელის ელჩი საქართველოში

მაღალმთიანი რეგიონების განვითარების შესახებ კანონი მიღებულია

საქართველოს კანონი „მაღალმთიანი რეგიონების განვითარების შესახებ“ მიღებულია. კანონის ბარკვეული მუხლები ეტაპობრივად ამოქმედდება მიღებისთანავე და 2016 წლის 1 იანვრისთვის სრულად ჩაანაცვლებს ამჟამად მოქმედ „მაღალმთიანი რეგიონების სოციალურ-ეკონომიკური და კულტურული განვითარების შესახებ“ საქართველოს კანონს.

გონა ენუქიძე, ამგროლაურის მაჟორიტარი დეპუტატი, საქართველოს პარლამენტში კანონის განხილვაში აქტიურად იყო ჩართული, როგორც ფრაქცია „დამოუკიდებელი მაჟორიტარები - ძლიერი რეგიონებისათვის“ თავმჯდომარე, ასევე მაჟორიტარი დეპუტატის სტატუსით.

ამ კანონის მიღება წინგადადგმული ნაბიჯია რაჭის და მისი მოსახლეობის სოციალურ - ეკონომიკური პროგრესის მისაღწევად. შეგახსენებთ, რომ ზღვის დონიდან შესაბამისი სიმაღლის მიუხედავად მთლიანად რაჭაზე გავრცელდება ამ ნორმატიული აქტის რეგულაციები.

რაჭა-ლეჩხუმი და ქვემო სვანეთში ღონის და ხე-ტყის დასამზადებელი სანარმოები უზენდება

საქართველოს პრემიერ-მინისტრი ირაკლი ღარიბაშვილი უკვე რამდენიმე თვეა რეგიონებში პროექტ „ძლიერი რეგიონი - ძლიერი საქართველოსთვის“ ახორციელებს. პროგრამის ფარგლებში პრემიერი ადგილზე ჩადის და ბიზნესმენებს რეგიონის ბიზნეს პოტენციალის შესახებ ინფორმაციას აწვდის.

25 მარტიდან პროექტმა საქართველოს 10 რეგიონი მოიცვა.

იმ ფონზე, როდესაც საქართველოში ბიზნეს-სექტორის ბრუნვის მოცულობით თბილისზე ბრუნვის დაახლოებით 70% მოდის, ხოლო საქართველოს დანარჩენი რეგიონები ბრუნვის 30%-ს ინანილებენ, რეგიონში ეკონომიკური განვითარება საკმაოდ დიდ მნიშვნელობას იძენს.

მოიტანა თუ არა შედეგები პრემიერის პროგრამამ და ინტერესდება თუ არა ბიზნეს სექტორი საქართველოს რეგიონებით? საინტერესოა, რა

ხდება ამ მხრივ რაჭა-ლეჩხუმისა და ქვემო სვანეთის მხარეში.

როგორც რაჭა-ლეჩხუმისა და ქვემო სვანეთის გუბერნატორმა პაპუნა მარგველიძემ განაცხადა, ამბროლაურში ხე-ტყისა და ლორის დასამზადებელი ქარხნები აშენდება. სახელმწიფო რწმუნებულის თქმით, ბიზნესი ამ მიმართულებით სწორედ ირაკლი ღარიბაშვილის პროექტის დანყების შემდეგ დაინტერესდა.

გუბერნატორის ინფორმაციით, ხე-ტყის გადამამუშავებელი ქარხნის მშენებლობაზე დაინტერესება ებრაელი ბიზნესმენების მხრიდან იგრძნობა, რომელთაც პროექტში მინიმუმ 10 მილიონი ევროს ჩადება სურთ.

რაც შეეხება ლორის დასამზადებელი ქარხანას, ამ შემთხვევაში პროექტით დაინტერესებულები ადგილობრივები არიან. პაპუნა მარგველიძის ინფორმაციით, ამ შემთხვევაში ნახევარ მილიონიან ინვესტიციაზეა საუბარი. მისი თქმით, დაინტერესებულმა პირებმა უკვე ისარგებლეს სახელმწიფოს შეღავათიანი სესხის პროგრამით და იურიდიული პროცედურების დასრულებისთანავე მშენებლობას შეუდგებიან.

თუმცა, კონკრეტულ ვადებზე საუბარი გუბერნატორს ამ ეტაპზე უჭირს. მისი თქმით, საბოლოო გადაწყვეტილება, სავარაუდოდ, თვის ბოლოსთვის იქნება მიღებული.

ასევე, იგეგმება სასტუმროსა და კვების ობიექტის მშენებლობა შაორის ტბასთან. როგორც გუბერნატორი ამბობს, რუსეთში მოღვაწე ქართველ ბიზნესმენს უკვე შექმნილი აქვს 2500 კვადრატული მეტრის ფართობი და ამ პროექტის განხორციელებას სწორედ ის გეგმავს. ამ მიმართულებით პრობლემას ქმნიდა ადგილზე კომუნიკაციების არარსებობა, რაც სახელმწიფომ უზრუნველყო.

„სახელმწიფოს უნდა მიეყვანა წყალი და ელექტროენერჯია. მან ეს ვალდებულება შეასრულა და ახლა ჯერი ბიზნესზეა. სასტუმრო 5-ვარსკლავიანი არ იქნება, თუმცა, იქნება თანამედროვე სტანდარტების შესაბამისი“- აცხადებს გუბერნატორი.

მისივე თქმით, ამ ტერიტორიით არის სხვა ბიზნესმენების მხრიდანაც დაინტერესება, თუმცა, მათ ბიზნესგეგმები ჯერ არ წარუდგენიათ. გადაწყვეტილების მიღება სწორედ ბიზნესგეგმების განხილვის შემდეგ მოხდება.

ამას გარდა, იგეგმება სამკურნალო - სარეაბილიტაციო-გამაჯანსაღებელი კლინიკის

პაპუნა მარგველიძე

აშენება, რომელიც ადგილობრივებს შეღავათიან ფასებს შესთავაზებს. გუბერნატორის ინფორმაციით, ამ პროექტით დაინტერესებულია დანიური კომპანია, რომელიც სოჭის გირჩის ბიზნესშია ჩართული და რომელსაც ამ მიმართულებით მილიონი ევროს ჩადება უნდა.

„იურიდიული საფუძვლების მომზადება მიმდინარეობს. აშენდება სამკურნალო-სარეაბილიტაციო-გამაჯანსაღებელი ცენტრი, მათ შორის იქნება, ბავშვების სარეაბილიტაციო ცენტრი, სადაც შეეძლება ხერხემლის პრობლემების მკურნალობა, სტომატოლოგიური პრობლემების მკურნალობა. რაც ყველაზე მნიშვნელოვანია, ეს იქნება ადგილობრივი მოსახლეობისთვის თითქმის სიმბოლურ ფასებში. ანუ საქველმოქმედო ხასიათის იქნება“, - აღნიშნავს პაპუნა მარგველიძე.

ამის გარდა, არსებობს ლეჩხუმში 2 ახალი ჰიდროელექტროსადგურის მშენებლობის პროექტი. გუბერნატორის განცხადებით, მდინარე ჯონოულზე შპს „ხვამლი“ გეგმავს 20,7 მეგავატიანი ჰესის მშენებლობას.

ასევე იგეგმება 9,25 მეგავატიანი ჰესის მშენებლობა მდინარე რაჩხაზე. ამ ეტაპზე ორივე ჰესთან დაკავშირებით კვლევები მიმდინარეობს.

პაპუნა მარგველიძე აცხადებს, რომ მუშაობა მიმდინარეობს შოვისა და შაორის განვითარების გეგმაზეც.

მისივე ინფორმაციით, დაჩქარდა უნერა-შოვის გზის რეაბილიტაციის პროცესი. მარგველიძის თქმით, საპროექტო სამუშაოები თითქმის დასრულებულია, უახლოეს ხანებში გამოცხადდება ტენდერი და მშენებლობაც დაიწყება.

სალომე მეცხვარიშვილი

რკინის პოლკოვნიკი საერთო წელსაა

ოქროს შემოდგომა იდგა დიდ საერისთაოში. თბილი ჰაერით და მზისფერი ზოლებით სავსე იყო რიონის ხეობა. გამჭოლი ნიავე უბერავდა მდინარის გასწვრივ. ხობხისფერი ზეცა ნელ-ნელა შეცვალა ზამბახისფერმა და ცისქვეშეთში ჩამოღვარა მრუმე ღამე. მთვარის ვერცხლისფერი სხივები გადაეფინა ვენახებსა და ორღობეებს. ნაშუალამევი გადასული იყო, ყვითლად მოქარგულ ზეცას რომ გამოეყო ბრიალა ვარსკვლავი და აკიაფდა ერთი ღვთიკურთეული სოფლის თავზე... სწორედ ამ დროს სოფელ ხვანჭკარაში დაიბადა **ბადრი სარდანაშვილი**. ადამიანი, რომელიც ბავშვობიდანვე ცდილობდა, გაეკეთებინა ის, რაც საჭირო იყო.

სწრაფად გაიარა ბავშვობამ, სკოლის წლებმა. ბატონმა ბადრიმ სკოლის დამთავრებისთანავე სწავლა განაგრძო საქართველოს ფიზკულტურის ინსტიტუტში და აქტიურად ჩაება სპორტში. არის ქ. თბილისის მრავალგზის ჩემპიონი, თბილისის საერთაშორისო ტურნირის ორგზის პრიზიორი თავისუფალ ჭიდაობაში, აგრეთვე საქართველოს ჩემპიონი და საბჭოთა კავშირის მესამე პრიზიორი ჭიდაობა „სამბოში“. მიღებული ტრამვის გამო, ოცდაოთხი წლის ასაკში აქტიურ სპორტს ჩამოშორდა.

მან პარალელურად დაამთავრა მოსკოვის პოლიციის აკადემია და 1984-წლიდან ცხრა წელი ისნის რაიონის შინაგან საქმეთა განყოფილებაში ნარკომანია და ნარკობიზნესთან ბრძოლის თანამდებობაზე ლეიტენანტის ნოდებით მუშაობდა, შემდეგ იყო მესამე განყოფილების უფროსის მოადგილე, სისხლის სამართლის სამძებროს უფროსი და ნარკომანია და ნარკობიზნესთან ბრძოლის განყოფილების უფროსი ჩუღურეთის რაიონში.

ქართულ-აფხაზური კონფლიქტის დროს ბატონი ბადრი იყო ქ. მარტვილის კომენდანტი, მონაწილეობდა სამაჩაბლოსა და აფხაზეთის ომში. 1994-1995 წლებში იყო საქართველოს შინაგან საქმეთა სამინისტროს ნარკომანია-ნარკობიზნესთან ბრძოლის განსაკუთრებით მნიშვნელოვან საქმეთა ინსპექტორი, 1995 წლის აგვისტოში პირადად სახელმწიფო მეთაურის, ედუარდ შევარდნაძის ბრძანების საფუძველზე დაინიშნა ქ. ამბროლაურის პოლიციის

უფროსად გამომდინარე იქიდან, რომ რაიონში იყო გართულებული კრიმინალური მდგომარეობა. მუშაობდა 1996-წლის აპრილამდე. შემდეგ 1996-1997 წლებში, შინაგან საქმეთა ინსპექტორად მუშაობდა, სწორედ ამ პერიოდში მიიღო ვიცე-პოლკოვნიკის ნოდება. ამბროლაურში 1995-წლის ივლისში გაუგონარი ყაჩაღური თავდასხმა მოხდა საქართველოს პარლამენტის წევრ სოსო მახალდიანზე, რომელიც საკუთარი ოჯახის თვალწინ სიცოცხლეს გამოასალმეს. მახალდიანის მკვლელობის ფაქტმა სულით ხორცამდე შეძრა ბატონი ბადრი, კაცი გონიერი, ღონიერი, გულმართალი, მტკიცე და შეუპოვარი. მისი სწორად დაგეგმილი გამოძიების შედეგად 1997 წელს გაიხსნა მახალდიანის მკვლელობა და პირადად მისი მონაწილეობით დაკავებულ იქნა მკვლელობის მონაწილე ხუთი წევრი. ამ მართალი და შეუპოვარი ადამიანისადმი მადლიერება რაჭველმა ხალხმა ლექსით გამოხატა:

ნეტა რა დედამ გაზარდა,
ეგრე გულადი, მაგარი,

გაჭირვების დროს საშველად
სარდანაშვილი მზად არის!

1999 წელს ბადრი, უშუალოდ რაიონის მოსახლეობის მოთხოვნის საფუძველზე მეორედ დაინიშნა ამბროლაურის რაიონის პოლიციის უფროსად. ამ პერიოდში მან მიიღო პოლკოვნიკის წოდება. მოიპოვა ადამიანების უდიდესი ნდობა, სიყვარული და პატივისცემა. ეს დაულაღვი, უშიშარი რკინის კაცი სულის სიმშვიდეს დროში გაყინულ მოგონებებში ჰპოვებდა. ცხენზე ამხედრებული „საცილოზე“ ან კიდევ რიცეულას ხეობაში „ცხენის ყბაზე“ მიდიოდა. დარდისა და დაღლილობის გასაქარვებლად შარეულას ნაპირებს აუყვებოდა მალლა, ხანაც ხიდიკარის სანახებში განმარტოვდებოდა ველიეთის კალთის ქვეშ და მრავალჭირნახული რიონის რბოლას გადაავლებდა გონების თვალს და მისი კლდოვანი კალაპოტის ნაპირებზე ჩაკირულ ებოსს იხსენებდა...

2001 წლის პირველ ოქტომბერს ორთაჭალის საპრობილედან გაქცეული პატიმრების თერთმეტკაციან ჯგუფთან ერთად ლ. ქობალია და გ. აბსნაძე, საჩხერისა და ჭიათურის გავლით გადავიდნენ რაჭაში. მათი დაკავება მოხდა მალალმთიანი სოფლის ფუტიეთის ტყეში უშუალოდ ბადრი სარდანაშვილის ხელმძღვანელობითა და მონაწილეობით, რისთვისაც დაჯილდოებული იქნა

შ.ს.ს. მედლით „საბრძოლო მამაცობისათვის“, 2003 წელს ამბროლაურიდან ქ. თბილისში საბურთალოს რაიონის პოლიციის უფროსად გადაიყვანეს.

ბევრი მნიშვნელოვანი და გახმაურებული საქმის გახსნა ბატონი ბადრის ანგარიშზე: პირადად მის მიერ დაკავებულ იქნა ეგრეთწოდებული „გორის ბანდა“ ექვსი კაცის შემადგენლობით. აგრეთვე გახსნა რამდენიმე რეზონანსული მძიმე დანაშაული. 2005 წლის რვა აგვისტოს ბატონი ბადრი დაინიშნა შ.ს.ს. მეხუთე განყოფილებაში (ლოტკინი) უფროსად. აქ მის მიერ გახსნილი და ცხელ კვალზე დაკავებული იქნა რამდენიმე ყაჩაღური გაჯგუფება, რომლებიც წლების მანძილზე მოქმედებდნენ ნახალოვკასა და თბილისის ზღვის ტერიტორიაზე. აღნიშნულ თანამდებობაზე მან 2007 წლამდე დაჰყო და დროზე ადრე გავიდა დამსახურებულ პენსიაზე წელთა ნამსახურევის მიხედვით.

ღირსეულ ქართველს, ამაგდარ ადამიანს თექვსმეტ სექტემბერს სამოცი წელი უსრულდება. ჰყავს მეუღლე, სამი შვილი და სამი შვილიშვილი. ვულოცავთ ბატონ ბადრის და მის ოჯახს ამ ღირსშესანიშნავ დღეს, ვუსურვებთ ჯანმრთელობას და წარმატებებს როგორც პირად ცხოვრებაში, ასევე საზოგადოებრივ საქმიანობაში.

რაჭველი საზოგადოების სახელით
თინათინ თაბაგარი.

ვისთვის და რატომ იქმნება მთის მინისტრის პოსტი?

საპარლამენტო უმრავლესობის წევრები გამო-
დინან ინიციატივით მთის სამინისტროს შექმნის
შეასახებ.

კანონპროექტის ერთ-ერთი ავტორი ბარემოს
დაცვის კომიტეტის თავმჯდომარე ბია შორაშო-
ლიანი.

შორაშოლიანი იმედოვნებს, რომ მთავრობა ამ
ენინადადებას გაიზიარებს.

მისი თქმით, სახელმწიფო მინისტრის
ინსტიტუტის საკითხს პირველივე სხდომაზე
დააყენებენ.

რატომ არის საჭირო მთის მინისტრი და რა
დაუჯდება ბიუჯეტს ახალი სამინისტროს შექმნა?
ამ და სხვა საინტერესო კითხვებზე პასუხს ბია
შორაშოლიანი გავცემს:

**- რატომ დადგა მთის სამინისტროს შექმნის
აუცილებლობა?**

გია შორაშოლიანი: მთის კანონი ითვალისწინებს
სხვადასხვა მასტიმულირებელ ღონისძიებებს,
რომ მთის განვითარებას ხელი შეუწყოს. ძალიან
მნიშვნელოვანია შეიქმნას აღსრულების მექა-
ნიზმები.

ვფიქრობ, რომ მთავრობა ამ ინიციატივას
გაითვალისწინებს. ჩვენ გვაქვს ინიციატივა შეიქ-
მნას სპეციალური სახელმწიფო მინისტრის პოსტი,
რომელიც უზრუნველყოფს კანონის აღსრულებას
მთის რეგიონების განვითარებისთვის.

ის კოორდინირებას გაუწევს სხვადასხვა
უნებებს და ვფიქრობ, რომ მთავრობა წინა-
დადებას გაითვალისწინებს. მთიანი რეგიონები

განსაკუთრებულ მოპყრობას საჭიროებს, მოგეხსენებათ, რა მდგომარეობაა იქ, დაცლილია მთიანი რეგიონები, სასაზღვრო ზონა, ეკონომიკური მდგომარეობა ძალიან მძიმეა, ინფორმაციის ხელმისაწვდომობა არ არის ისეთივე, როგორც სხვაგან და ასე შემდეგ. ამიტომ სპეციალურ ყურადღებას საჭიროებს, პრობლემებს კი მოგვარება სჭირდება.

ამ კომპლექსური პრობლემების გადაწყვეტას სჭირდება კოორდინირება სხვადასხვა სახელმწიფო უწყებებისა, ასევე იმ მუნიციპალიტეტების პროექტებს, ასე ვთქვათ, ცენტრალურთან ჰარმონიზება და ა.შ.

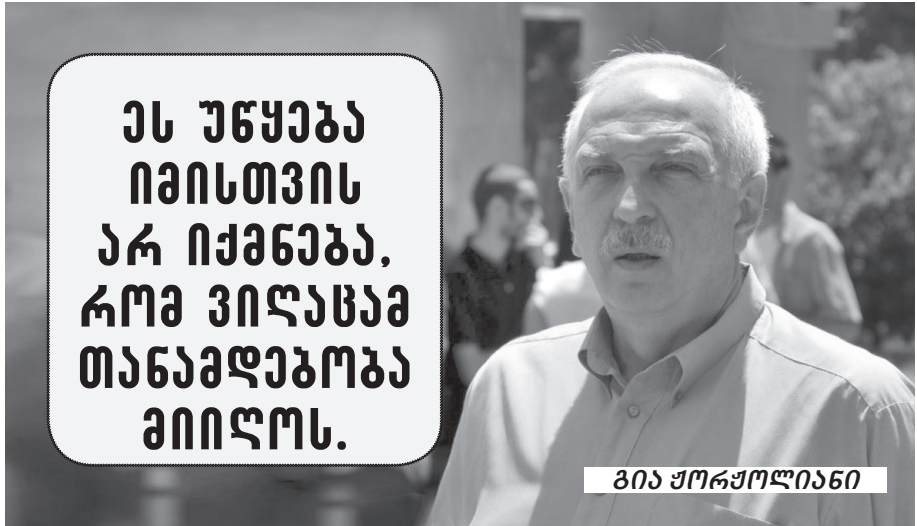
ამ ამოცანების განსახორციელებლად მთავარი ფუნქცია ექნება ამ სახელმწიფო მინისტრს. ეს არ იქნება დიდი სამინისტრო. იგულისხმება მცირე აპარატიანი სახელმწიფო მინისტრის ოფისი, რომელიც ძირითადად კოორდინაციით იქნება დაკავებული.

- რა დაუფლება ბიუჯეტს ახალი სამინისტროს შექმნა?

- სამინისტროს შექმნა წლევანდელი ბიუჯეტში ვერ მოხერხდება. ზუსტი თანხა ამიტომ ამ ეტაპზე უცნობია, ეს არის ინიციატივა, მეორე მოსმენით ამას ვნახავთ. ეს უწყება იმისთვის არ არის, რომ ვიღაცამ თანამდებობა მიიღოს. იმისთვისაა რომ განხორციელდეს პროექტები, ეკონომიკა განვითარდეს მთაში და ამისთვის სახელმწიფომ უნდა ხარჯები განიოს.

საინტერესოა რას ფიქრობენ „მთის სამინისტროს შექმნაზე“ ქართველი ექსპერტები.

ექსპერტი ვია ხუხაშვილი ამბობს, რომ „მთის სამინისტრო ვილაცისთვის მინისტრის პორტფელის

ეს უწყება იმისთვის არ იქმნება. რომ ვიღაცამ თანამდებობა მიიღოს.

გია შორშოლიანი

შექმნისთვის იქმნება!“
„მთის მენეჯმენტი“ სამინისტროს ფორმით არ უნდა ხორციელდებოდეს და მას ადგილობრივი მუნიციპალიტეტები უნდა არეგულირებდნენ. *პირდაპირ ვიტყვი, რომ ახალი სამინისტროს შექმნა რაღაც თამაშის ნაწილი გამოდის. თუმცა, საით მიდის ეს თამაში, ვერ გავტყვით, რადგან მასში ლობიკასაც ვერ ვხედავ.*

პოლიტოლოგ სოსო ცინცაძე აზრით, ახალი სამინისტროს წარმატება, რომელსაც სტარტის აღების დღიდან უნდა დაუწესდეს სამოქალაქო

სოსო ცინცაძე

კონტროლი, რათა არ იქცეს ბიუროკრატიული ცდუნების მსხვერპლად.

„იდეა არ არის ცუდი, თუმცა ადგილობრივი თვითმმართველობის დონეზე მთის პრობლემები არ გადაწყდება. *ბევრი პერსონალური ცდუნებისგან თავის დასაღწევად ამ სამინისტროს საინტერესო ღირებულების მქონე ადამიანი უნდა ჩაუდგეს სათავეში*“, - ამბობს სოსო ცინცაძე.

დავით ჯაბაშვილი

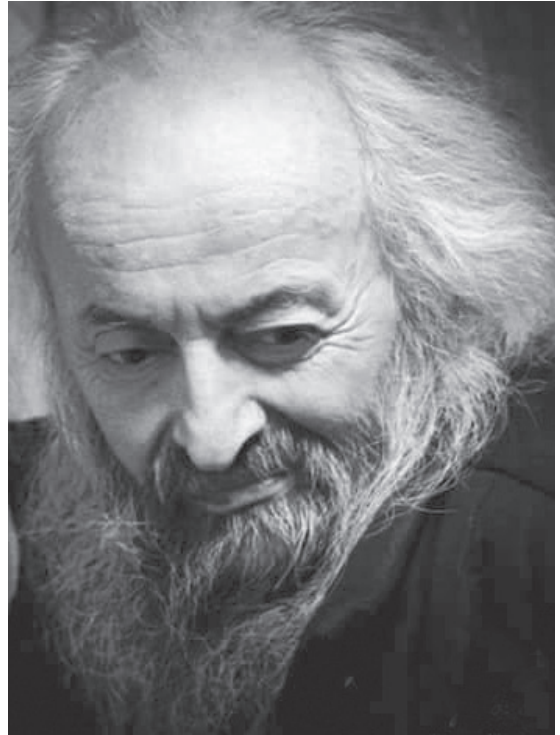
გია ხუხაშვილი

ემღვნება მეუფე ელისეს სსონანს

დრო სიფაქიზით ეტმასნება შერეულ ნერვებს
 და ეველა ფესვი როდი ხარობს ნაყოფიერად,
 უეკარდათ ერთ დროს ის ემაწვილიც შორეულ გვედრებს
 და ელორტიც თავად მადლიანი ღმერთმა ინება...
 განვლილი დღენი მის სიჭაბუკეს ანიჭებს ძალას
 და ზიარსა ხდის უფლის შეწევნით, მისი ხელდასმით,
 აწრობს სიკეთით ერს გაბნეულთ უმტკიცებს ძალას
 რწმენას უმეარებს და ანუგეშებს თვით თავად განცდით...
 ისტორიებსაც შემორჩებათ მისი ღიმილი,
 თუნდ არც კი ჰქონდა გასაღიმი, მაინც მღეროდა,
 სიკეთეს თესდა, სიევარულით უძლებდა ტკივილს
 და მხოლოდ ისევ სინარულის ძალა ემოსა...
 ღიმილს ხანდახან, უსასრულო ნაღველი ესმის,
 გზებსაც გაუდით ტაცა-ტაცუცი ხალხის მხარდამხარ,
 სოფელს დღეს ჩუმი ცრემლიანი ქვითინი ესმის,
 და გლოვობს მთებიც უთბილესი სულის გადასვლას...
 მესმის დღეს მწუხრის და მოგონების ატევიან შარას,
 გასცქერით ველს და გვედრიკება უთქვენოდ მუხლი,
 იტირებს ზეცაც, წვიმის წვეთებს მოგფენს ანახდად,
 შეიმოსება არეის ხეებიც უსომო მწუხრით...
 ბექობს გადაცდა ძველი ეშხის ის სილანათე,
 გვლოცავს რომ უხმოდ, ამ დროს ჩუმიდ ისევ ელისე,
 დღეს კი ქვეყანას უსიამო რამე გადახდა,
 არ უნდა გულს და უთქვენობას მაინც ვერ ისმენს...

გურამ თორაძე

***

საუქვაუი ჩამოიცაბლა,
 ერთი მარცვალილა რჩება
 სარკეკელა უკაკუნებს,
 სადაც არის შეჩერდება...
 წუთის ისარი ბოლო წრეს ხაზავს,
 ისიც მალე მინელდება...
 წუთი დიდი დრო ეოფილა
 გული ასე მეუბნება...
 ბოლო წუთი რა ეოფილა
 მთელს სიცოცხლეს უტოლდება...
 გულის ბაკუნი ნელდება და
 არ უნდა შეჩერება...

მეუფე ელისე

სრულიად საქართველოს მეცნობს

2015 წლის აგვისტოში დამთავრდა საოფალ ნიკორწმინდის წყალმომარაგების პროექტი. მდინარე პარულაზე გაკეთდა წყლის აუზი, საიდანაც სოფელი ნიკორწმინდა სრულად იქნება წყლით უზრუნველყოფილი. დღეს მიმდინარე სამუშაოები ამბროლაურის მუნიციპალიტეტის გამგებელმა მალხაზ ლომთაძემ დათვალიერა.

მალხაზ ლომთაძე შესრულებულ სამუშაოებს ათვალიერებს

რეგიონის სმა

ამგროლაურის მუნიციპალიტეტის სოფელ ზუგულის მოსახლეობას 2015 წლის ოქტომბრიდან ახალი თანამედროვე სტილის საბავშვო ბაღი ექნება. ახალი ბაღის მშენებლობას მოქმედი ბაღის წინ, საპირკველი უკვე ჩაეყარა.

ამგროლაურის მუნიციპალიტეტის სოფელ წესში მდინარე რიონისა და მდინარე ლუხუნის შესართავთან ბარაკონის ღვთისმშობლის ტაძრის ეკლესიის მიმდებარე ტერიტორიაზე ნაპირსამაგრიები გაკეთდა

ბანი, რომელმაც გულს გულით უგვსრნა!

შალვა თვალჭრელიძის ხსენებამ უცებ ჩემს საყვარელ კუთხეში-რაჭაში გადამისროლა... კვლავ თქვენში ჩავიდინე... ეს შალვა თვალჭრელიძე ხომ ჩემი სოფელია... მამიას ბიჭი... სარ არ შეგხვდება კაცი კაცს...

რეზო ბერაძე

აქტიური ცხოვრების წესით მოვედი აქამდე, მაგრამ ერთ მშვენიერ დღეს გულმა მიღალატა. დიახ, თბილისში №162 საჯარო სკოლაში, ცეკვის გაკვეთილზე შეუძლოდ გავხდი და... თურმე გრძნობაც დავკარგე. დაცვას სასწრაფო დახმარება გამოუძახებია... რამდენიმე საათის შემდეგ ქავთარაძის ქ. №16-ში,

შეიძლება, ამიხსენით-მეთქი.

— ყველაფერი რიგზეა, ბატონო რეზო... არასტაბილური სტენოკარდიით კლინიკაში ხართ, მაგრამ გაგიმართლათ... თქვენი ექიმი საჩხერიდან თბილისისაკენ მოემართება, ახლახან გზიდან მელაპარაკება, ერთ საათში აქ იქნება, ჩვენც მზად დავხვდებითო...

—თუ ექიმის გვარსა და სახელს მეტყვიით, ძალიან დამავალებთ ვთხოვე მოკრძალებით.

—კი, ბატონო, რატომაც არა, გეტყვიტ დანვრილებით... თქვენი ექიმი გულის კათეტერიზაციის განყოფილების გამგე, შალვა თვალჭრელიძე იქნება, რომელმაც სასწრაფოდ უნდა გაგიკეთოთ შემომხვევი არტერიის სტენტირება... დამშვიდდით, ყველაფერი კარგად იქნება...

შალვა თვალჭრელიძის ხსენებამ უცებ ჩემს საყვარელ კუთხეში-რაჭაში გადამისროლა... კვლავ თქვენში ჩავიდინე... ეს შალვა თვალჭრელიძე ხომ ჩემი სოფელია... მამიას ბიჭი... კაცი კაცს სად არ შეგხვდება ...

როგორც შევძელი, გონება მოვიკრიბე და ყველაფრის თავის ადგილზე დალაგებას შევეცადე...

**ვისა ხატომ
ყნოვებს ხეზო
ბეხადე ვიხთხებსა
და მყურის მონებს**

კარდიოლოგიურ კლინიკაში მოვედი გონზე. თავზე თეთრხალათიანი ლამაზი ქალბატონი მადგა: „არ შეშინდეთ, ბატონო რეზო, თქვენ უკვე საიმედო ადგილზე ხართ, ყველაფერი კარგად იქნება“. ეს სიტყვები მარიკა ექიმმა ისე თბილად მითხრა, რომ თვალზე ცრემლი მომადგა ... ჩემი უსუსურობის გამო შემრცხვა და როგორც მახსოვს, თვალები უხმოდ დავხუჭე, კვლავ ჩავფიქრდი... შევეცადე გამეხსენებინა, თუ როგორ, რანაირად აღმოვჩნდი საავადმყოფოში... მარიკა ექიმის მობილურის ზარმა გამომაფხიზლა, გონება დავაძაბე და ექიმს მივაყურადე: „დიახ, კი შალვა ექიმიო!... ახლა გონებაზეა!.. დიახ!.. ყველაფერი გავაკეთეთ!.. დიახ! კი ბატონო!..“ მარიკა ექიმმა ტელეფონი გათიშა და ვილაცხას უბრძანა, საოპერაციო მოამზადეთო... მერე კვლავ მომიბრუნდა, მაჯა გამისინჯა და გაირინდა... ამჯერად თვალის გახელა შევძელი და ჩემს მკურნალ ექიმს პირველი შეკითხვა დავუსვი: რა ხდება, თუ

ჩემი სოფელი

ამბროლაურის რაიონში სოფელი პატარა ონი ზღვის დონიდან 850 მეტრზე მდებარეობს. ქ. ამბროლაურიდან 26 კილომეტრის დაშორებით. სოფელში ოცამდე გვარი ცხოვრობს: თვალჭრელიძეები, გიორგობიანიები, ბერაძეები, ხმელიძეები, ჩხიკვაძეები, გამყრელიძეები, სალარაძეები, ისელიძეები, ქარაზანიშვილები, თედორაშვილები, აბუთიძეები, დვალეები, მასხარაშვილები, კვახაძეები, ჯებაშვილები. მოსახლეობის მიხედვით ჩვენი სოფელი დიდი იყო, იმდენად დიდი, რომ მიუხედავად საშინელი მიგრაციისა, სოფელს ერთი საშუალო სკოლა, ერთი ამბულატორია და ერთი ბიბლიოთეკა ამჟამადაც ემსახურება.

პატარა ონი დიდი ისტორიის მქონე სოფელია, ამაზე დიდხანს არ შეეჩერდები, მაგრამ ვიტყვი, რომ იგი მთელს რაჭაში გამორჩეულია. პატარა ონში 7 წმინდა სალოცავია, მათ შორის აღვნიშნავ მე XI საუკუნის ძეგლებს — წმინდა ნიკოლოზის და წმინდა გიორგის ეკლესიებს (ორივე მოქმედი).

ახლა კვლავ ჩემი ექიმის გვარს უნდა მივუბრუნდე: მინდა მკითხველს მოვახსენო, რომ პატარა ონს აქვს ორი ძირითადი მისასვლელი გზა, ერთი სოფელ ქრებალოდან, მეორე სოფელ ნიკორწმინდიდან. მე მაინც ძირითად მისასვლელ გზად სოფელ ქრებალოდან, ქვედაშავრისა და ღადიშის გავლით მივიჩნევ. სწორედ ამ მთავარი მისასვლელიდან სოფელი პატარა ონი თვალჭრელიძეების გვართ იწყება. შესასვლელიდან მარჯვნივ პირველი მოსახლე სერგო (სერიოჟა) თვალჭრელიძე გახლდათ. ეს ადამიანი იყო საშუალო ტანის, ძვალმსხვილი, კუნთმაგარი, რომ იტყვიან ჩაჯეჯგვილი კაცი, რომელსაც ხელით ჩხუბის დიდოსტატად იცნობდნენ მთელს რაჭაში და ლეჩხუმ-სვანეთ-იმერეთშიც. მე როგორც ვიცი, გასული საუკუნის 50-იან წლებში ზემო რაჭის ფალავანი გახლდათ გოგია მკერვალიშვილი, გარეგნობით არსენას ჰგავდა, ხოლო სერიოჟა თვალჭრელიძე, ქვემო რაჭის სიამაყე, რომელიც ჩხუბის დროს, თურმე ჰორიზონტალურად სწორდებოდა ჰაერში და ასე ურტყამდა თავს მონინააღმდეგეს. მე პირადად, მის ხანდაზმულობას ვიხსენებ და უაღრესად დიდ პატივს მივაგებ, როგორც სამართლიანსა და თავმდაბალ პიროვნებას. ახლა დანარჩენი თვაჭრელიძეებიც მოვიწვიოთ... გამახსენდა მამაჩემის ნაამბობი: „ამ სახლში, შვილო, დიდი თვალჭრელიძეები ცხოვრობდნენ. ორი ძმები იყვნენ, გიორგი და შალვა. გიორგი თვალჭრელიძე აჭარის საოლქო კომიტეტის პირველი მდივანი იყო 1940 დან 1944 წლამდე. ხოლო აქიდან იგი საქართველოს სახელმწიფო კონტროლის მინისტრად დაანიშნაურეს. მისი ძმა შალვა კი ისტორიკოსი იყო, დიდ სამამულო ომში, 1943 წელს მარუხის უღელტეხილზე გმირულად დაიღუპა... აჰა!.. თანდათან ყველაფერს ვაზუსტებდი ჩემთვის: ესეიგი, ჩემი ექიმის ბაბუა ყოფილა მარუხის უღელტეხილზე დაღუპული შალვა თვალჭრელიძე, ხოლო ბაბუის ძმა-გიორგი თვალჭრელიძე. ახლა, ამ სასახელო, დიდი თვალჭრელიძეების შვილებიც აღვიდგინე მეხსიერებაში: გიორგის შვილი გახლავთ იური თვალჭრელიძე, რომელიც ამჟამად საქართველოს მთავარი ექსპერტ-კრიმინალისტია, შალვას შვილი კი — მამია თვალჭრელიძე, დაბადებულია 1940 წელს. დამთავრებული ჰქონდა საქართველოს პოლიტექნიკური ინსტიტუტის ენერგეტიკის ფაკულტეტი, მუშაობდა პროფესიის მიხედვით სხვადასხვა ადგილებზე და 2002 წლიდან სიცოცხლის ბოლომდე საქართველოს გაერთიანებულ ენერგო კომპანიაში რეალიზაციისა და კონტროლის სამსახურის უფროსი იყო. ბატონ მამიას კარგად

ვიცნობდი, ბევრჯერ გვექონდა საქმიანი საუბარი სოფლის და საერთოდ, რაჭის საჭირობოროტო საკითხების გარშემო. ძალიან უყვარდა მშობლიური პატარა ონი. როგორც კი დროს გამონახავდა, მაშინვე რაჭას მიაშურებდა და სიყვარულით ფუსფუსებდა მამა-პაპურ სამოსახლოზე, რომელიც მან თითქმის ხელახლა ააშენა და დაამშვენა კაცის გულის გასახარად. 2007 წელს ბატონი მამია გარდაიცვალა. აქ კი დაგვიტოვა უპირველესი მომგონებელი მეუღლე, შესანიშნავი ქალბატონი, პროფესიით ინჟინერ-ტექნოლოგი, ამჟამად პენსიონერი, **ნუნუ გრძელიშვილი**. მამიამ დაუტოვა სამშობლოს შვილები: **ნინო თვალჭრელიძე**, ინგლისური ენის სპეციალისტი, შავი ზღვის უნივერსიტეტის ასოცირებული პროფესორი და **შალვა თვალჭრელიძე**, პროფესიით ექიმი-კარდიოლოგი, როგორც იქნა, დავადგინე, რომ მე ველოდები ექიმ-კარდიოლოგს, ჩემი სოფლის შვილს, შალვა მამიას-ძე თვალჭრელიძეს, რომელიც საცაა შემოაღებს კლინიკის კარებს და იკითხავს: „ყველაფერი მზადაა?... მაშინ დავინწყოთ!..“

შიში

მშიშარა ვარო, იშვიათად აღიარებენ ადამიანები, მაგრამ მე ვამბობ, რომ შიშმა შემიპყრო, რატომ? გეტყვი.

ოცი, ოცდახუთი წლის წინათ, იმ განუკითხაობის პერიოდში, როცა ჩვენს ქვეყანაში სამოქალაქო ომი მძვინვარებდა და და, ძმას დაუპირისპირდა, რაჭაშიც გამოჩნდნენ ავტომატგადაკიდებული „ვაჟკაცები“, რომლებიც „გვარდიისა“ თუ „მხედრონის“ ჯარისკაცებად ასალებდნენ თავს, მათ აიყოლიეს სოფლებში დარჩენილი მოსახლეობის უმუშევარ-უსაქმური, შუბლზე ძარღვგანწყვეტილი ზოგიერთი ადამიანები და გაჩაღდა მიტოვებული სახლების ძარცვა, რომელიც საუბედუროდ დღესაც გრძელდება. რა თქმა უნდა, სოფელ პატარა ონშიც გამოჩნდნენ ასეთი ვირთხები (მაპატიონ გამოთქმისთვის), რომელთა არაკაცურმა ქმედებამ და უსულგულობამ ყოველგვარ მოლოდინს გადააჭარბა. დაძარცვეს მიტოვებული სახლების თითქმის 90 პროცენტი. ზოგიერთ სახლში მესამედ, მეოთხედ შევიდნენ, არ

შალვა თვალჭრელიძე
მეუღლესთან ერთად

დაინდეს არც ნაკლებად ცნობილი და არც საქვეყნოდ ცნობილი პიროვნებები, წაიღეს თითქმის ყველაფერი, რასაც ხელი მოეკიდებოდა.

მინდა პატივცემულ მკითხველს ვაუწყო, რომ ჩემს სოფელში დაიბადნენ და გაიზარდნენ ისეთი სახლევანთქმული ადამიანები, რომელთა დიდი კაცობით დღესაც ამაყობს არა მარტო რაჭა და სრულიად საქართველო, არამედ მთელი მსოფლიოს პროგრესული ქვეყნები. მე მათი გვარების და სახელების ჩამოთვლას შეგნებულად თავს ავარიდებ, მაგრამ ერთს კი ვეტყვი იმ დაავადებულ ვირთხებს: თქვე კაი დედამამიშვილებო, თავისუფალი სტილით ჭიდაობაში მსოფლიოს მრავალგზის და ევროპის ჩემპიონის, ოლიმპიური თამაშების პრიზიორის, სპორტის დამსახურებული ოსტატის, „ღირსების ორდენის კავალერის“ საქართველოს დედაქალაქის საპატიო მოქალაქის ბატონი **გურამ საღარაძის** მამა-პაპურ სახლში რომ შეძვერით და თავის კუთხეზე უაღრესად შეყვარებულ კაცს გული ატკინეთ, ღმერთი არა გწამთ?!. ქრისტიანები არა ხართ?!. განა რა უნდა წაგელოთ მისი ოჯახიდან ისეთი, რომ თქვენ გამდიდრებულიყავით!.. იქნებ გგონიათ, რომ ბატონმა გურამმა თქვენი ვინაობა ვერ გაიგო და თქვენ ამიტომ დარჩით დაუსჯელები? არა! ეს ასე არ არის... თუმცა რაში მჭირდება ამის შეხსენება, თქვენ ეს ჩემზე კარგად იცით!.. თქვენს მიერ გაძარცვულ ყველა სახლს ახლა არ გაგახსენებთ, მაგრამ მე რომ ახლა შიშის კანკალი მაქვს ატეხილი თქვენი ნამოქმედარის გამო, ამაში გინდათ, თუ არ გინდათ, უნდა დამეთანხმოთ!.. თქვენ გაძარცვეთ ჩემი ექიმის, შალვა მამიას-ძე თვალჭრელიძის მამა-პაპური სახლიც. თქვე კაი ხალხო, ძველებური ჯამ-ჭურჭელი, სპილენძის გობები და თუნგები ხომ გაიტანეთ სახლიდან და ალბათ კაპიკებში ჩააბარეთ თქვენისთანა ნაძირალა მეჯართეებს, მაგრამ ლეიბი-საბანი და მუთაქა-ბალიში როგორ არ დაუტოვეთ სახლში, სოფელში დასასვენებლად მოსულ მამია თვალჭრელიძის მონაგარს?!. ვინა ხართ თქვენ!.. ვისი ძარღვებით მოაღწიეთ ჩვენამდე თქვე „მუცლის მონებო“!.. სირცხვილი თქვენ! სირცხვილი!..

ამ ფაქტის შესახებაც ყველაფერი იცის სოფელმა, თითქმის დეტალებშია შესწავლილი თქვენი ნამოქმედარი... აკი, თვითონ შალვასაც ხომ უთქვამს მისი ბავშვობის მეგობრისათვის:

„ყველაფერი ვიცი, ყველა ვიცი, მაგრამ არაფერს ვამბობ მართლმსაჯულებაში, იმიტომ რომ არ მინდა კიდევ რამდენიმე კაცმა დატოვოს ისედაც დაცარიელებული სოფელი“ — ამნაირად ხომ მხოლოდ დიდი ადამიანები ფიქრობენ!.. ჰოდა, კიდევ უნდა გითხრათ ერთი რამ მოკრძალებით: მიტოვებული სახლი და ნაქცეული კაცი ერთი და იგივეა... საქართველოში კი ნაქცეული ადამიანს კაცი კი არა, ქალიც არ გაიმეტებს ჩასაცემად... მინდა როგორმე დაიჯეროთ ეს ჭეშმარიტება და ხელი აიღოთ წარსულის შემდგომში განმეორებაზე. ახლა გთხოვთ მუქარად არ ჩამითვალთ და ... კიდევ გეტყვი ერთს: ჩვენს სოფელში, პატარა ონში, თითქმის ყველამ იცის თქვენი ნამოქმედარი წარსულში, მაგრამ დიდი გულისტკივილის ფასად დუმოილს ამჯობინებენ... ბუნებით მომთმენ რაჭველებს, ერთხელაც აბობოქრებული მდინარეც კი ვეღარ შეაჩერებს...

შეაჩერებს ისევ ჩემს გაჭივრებას უნდა მივებრუნე, საცაა კლინიკის კარებს შემოაღებს ექიმი შალვა თვალჭრელიძე, იკითხავს ჩემს ვინაობას, გაიგებს რომ მისი თანასოფელი ვარ და... შემოეყრება გულზე, გაახსენდება მამა-პაპური სახლის განადგურება პატარა ონში... აბა, რა ხასიათზე დადგება!.. შეიძლება უარიც განაცხადოს ჩემს დახმარებაზე და სხვას გადააბაროს ჩემი თავი... ვინ იცის, რა ხასიათის კაცია მამიას ბიჭი—შალვა ექიმი?.. ვი დედასა მტრისასა!.. რა უნდა ვქნა, ეს რა საფიქრალი გამიჩნდა!.. ვილაცის ხელი ვიგრძენი მაჯაზე. თვალედახუჭულმა დავადგინე, რომ ეს მარიკა ექიმის ხელი არ არის. „მაჯა ნორმალური აქვს“ ჩამესმა მამაკაცის ხმა, თვალეები სასწრაფოდ გავახილე და... საწოლთან ჩემი მეგობარი ბორის შხიანი და ჩემი შვილიშვილი ბექა ბერაძე დავინახე.

სტანტირების მისამდეღე

მარტო ვარ პალატაში. სიჩუმეა, შიშით, ნამდვილად აღარ მეშინია, უსაფუძვლო რომ იყო ეს შიში, ამაშიც დავრწმუნდი, თუმცა ეს შალვა ექიმის დამსახურებაა. ვარ ახლა ჩემთვის დამშვიდებული და შეძლებისდაგვარად ძარღვებში სისხლის მიმოქცევას ვაკონტროლებ, რასაც ადრე არ ვაკვირდებოდი. ცოტა ხნის შემდეგ გამიყვანეს საოპერაციოდან. მედიკოსებს თვალეებზე ეტყობოდათ, რომ ცუდი შედეგი არ მქონდა, მეც ამით დავკმაყოფილდი. აღარაფერი მიკითხავს... ახლა სახლში მინდა წასვლა...

პალატის კარები გაიღო და ოთახში თეთრხალათიანი ქალბატონი შემოვიდა, მომესალმა, სკამი საწოლთან მოსწია და დაჯდა: „გადაღების პასუხი პირადად მოგიტანეთ, ბატონო რეზო, ყველაფერი კარგად მიდის, გილოცავთ გადარჩენას... მე ნატა ექიმი ვარ, თქვენი სოფლის რძალი, შალვას მეუღლე“... ეს რა ჯანდაბა მემართება!.. ხმას ვეღარ ვიღებ. ისევ ცრემლი მადგება თვალზე... თავს ვიკავებ... ცოტა დრო გადის სიჩუმეში... თვალეები შევუმშრალე და ნატა ექიმს მადლობა შემდეგნაირად მოვახსენე: „გადმოცემით

გულის გამოძახილი

ვიცნობდი ექიმ-კარდიოლოგს, მედიცინის მეცნიერებათა დოქტორს ნატა ჯინჯოლიას... ლამაზი, მოხდენილი, კოხტა ქალბატონი ყოფილხართ... ღმერთმა შეგაბეროთ ერთმანეთს შენ და შალვა ექიმი... თქვენი შვილის-გიორგის დავაუკაცებას და შვილთაშვილებს მოგასწროთ!.. ნატა ექიმო, შალვას ვერაფერს ვეუბნები და... შენ უნდა მომისმინო... ჩვენი სოფლის ვირთხებმა თუ რამე განყენინეს, ჩვენ, დანარჩენ პატარა ონელებს გვაპატიეთ, მთლ სოფელს უყვარხართ, გჯეროდეთ!..

ნატა ექიმმა გამიღიმა და დაჯერებულმა მითხრა: „გჯერა!“ მალე შალვა მოვა, გადაღების შედეგს გაიგებს, შენც მოგინახულებს და შეიძლება სახლშიც გაგიშვას...

შალვა ექიმი

შე დალოცვილო ადამიანო, მარჯვენა კურთხეულ და გონებაგანათებულ, ფრესკიდან გადმოსული წმინდანის თვალებით რომ დამყურებ თავზე, გიხარია, რომ კარგად ვარ, ხომ?!.. ხომ დამიბრუნე სიცოცხლის ხალისი... მაინც რა ყოფილა ეს გული... ცოტა რომ მოვმჯობინდები, ალბათ ლექსი უნდა დავწერო!.. ახლა თუ სახლში გამიშვებ, ძალიან დამავალებ... და მაინც, ვინ არის შალვა მამიას ძე თვალჭრელიძე, რომელმაც არც კი დამაძინა, ისე, მის დამხმარე ექიმებს, ბატონ სულხან იზორიას და ზურა ოკუჯავას აუხსნა ჩემი მოკლე ბიოგრაფია... მაქო და მადიდა: „თქვენ არ იცნობთ რეზო ბერაძეს... ეს მაგარი კაცია, ჩემი სოფელია, მამაჩემის მეგობარია, რაჭის კოლორითია... მესტვირე, ქორეოგრაფი, პოეტი... დრამატურგი, შესანიშნავი თამადა... და აბა თქვენ იცით, კარგად მომეხმარეთ... ჩაურთეთ ბატონ რეზოს ეკრანი, რომ კარგად დაინახოს, რა დღეშია თავისი გული და სისხლძარღვები... როგორ დაუვინროვებია სიგარეტის ჭვარტლს, განყვეტაზე უკვე... სამ ადგილზე გვაქვს ბიჭებო პრობლემა, შეხედეთ! მაგრამ ჩვენ ახლა ორ ადგილზე ჩავდგამთ სტენტს... მესამე დაზიანებულ ადგილს კი დროებით დავტოვებთ, დაახლოებით ერთ თვეში, თავისი ფეხით მოვიყვანთ რეზო ბერაძეს კლინიკაში და მესამე სტენტსაც მივუჩინებთ თავის ადგილს... აი, ესეც ერთი!.. ხომ გავარტყი ათიანში სულხან, ასე ვიცი მე! (ეს სიტყვები ნიშნავდა, რომ ერთი სტენტი უკვე ჩასვა ექიმმა ადგილზე). ახლა მეორეს უნდა დავუმიზნო... სიგარეტს თავი უნდა დაანებო ჩემო რეზო... ღვინო 6 თვის შემდეგ შეიძლება, ორი-სამი ჭიქა... მხოლოდ ნატურალური... დროთა განმავლობაში ცეკვაც შეიძლება და“... (თვალი ჩამიკრა) მეც რა თქმა უნდა, მივხვდი-მეთქი და თავი დავუქნიე წამყვან ექიმს, თან თვალი გადავაავლე საოპერაციოში მყოფ ჩემს მშველელ მანდილოსნებს... 45 წუთის განმავლობაში არ გაჩერებულა შალვა ექიმი. თავისი დამხმარებებთან ერთად, მაღალი ოსტატობით დაგულაობდა ჩემს სისხლძარღვებში და რასაც აკეთებდა, ყველაფერს ხმამაღლა გვიხსნიდა...

შალვა მამიას ძე თვალჭრელიძე დაიბადა 1972 წელს ქ. თბილისში. დაამთავრა № 132 საშუალო სკოლა. 1990-1996 წლებში თბილისის სახელმწიფო სამედიცინო უნივერსიტეტის სტუდენტი. 1998 წლიდან მუშაობას იწყებს „სამკურნალო კომბინატში“ კარდიოლოგად და რაც მთავარია, ამ დროს მისი ხელმძღვანელია საქვეყნოდ ცნობილი ქართველი პროფესორი მერაბ მამაცაშვალი.

2001-2002 წლებში შალვა თვალჭრელიძე ავსტრიის, ქ. ლინცის „შვესტერ ჰოსპიტალის“ გულის კათეტერიზაციის ლაბორატორიაში მუშაობდა ინვაზიურ კარდიოლოგად, სადაც ჩამოყალიბდა, როგორც „ათიანში“ გამრტყმელი დიდოსტატი ექიმი. დღეს შალვა ექიმი კლინიკების „ღია გული“ და „ადაპტი“ გულის კათეტერიზაციის ლაბორატორიის ხელმძღვანელია. იგი პარალელურად საჩხერის სამედიცინო ცენტრის და „ნიუჰოსპიტალის“ კონსულტაცია ინტერვენციულ კარდიოლოგიაში მუშაობს.

და მაინც, რა არის ამ დიდებულ კაცში განსაკუთრებული? — ის რომ, ის არის „გულიანი“ გულის ექიმი!.. ახლა იმასაც ვიტყვი, რომ „კვიცი გვარზე ხტისო“... „კოკასა შიგან რაცა დგას, იგივე წარმოდინდებისო“... „დედა ნახე, მამა ნახე...“ ხომ ვიცით პატივცემულო მკითხველო? ვიცით! მე კი, უბრალოდ ასე ვიტყვი: სიმბოლის რომ არ გეშინოდეს, გული უნდა გივარგოდეს! ახლა კი დანაპირები ლექსიც მინდა მივუძღვნა ჩემს საყვარელ მკითხველს და კარდიოლოგ შალვა თვალჭრელიძეს:

გული

რად გინდა გული, თუ არ გეტყინა,
სიცოცხლე რაა, თუ არ მოკვდები;
რად გინდა, გეტყვას რჩეული კაცი?
თუკი, ხალხისთვის არ გამოდგები.
ვის დაწმუნებ, რომ შენ, შენა ხარ,
თუ ერთი ხარ და სმირად ორდები;
რად გინდა, გთვლიდეს მეგობრად ვინმე,
თუკი, მეგობრად არ გამოდგები.
სიტყვა რად გინდა არაფრის მოქმელი,
თუ არ იფრინე, რად გინდა ფრთები.
თუ ვერა ხედავ, რად გინდა ქალი.
თუ არ დახარჯე, რად გინდა ფული,
თუ არ დალიე, რად გინდა სული.
თუ უწეს არ უგდებ, რად გინდა უწი,
თუ არ გეტყინა, რად გინდა გული!?
...ვერ გადიქცევა ვვაგი არწივად,
თუნდ თავი დასდო ამაზე ზრუნვით...
მართვე თუ ცაში მალდა აფრინდა,
იგი აფრინდა არწივის გულით
რეზო ბერაძე (რაჭველი)

კარიერა თბილისის „დინამოში“ დაიწყო, ყოველთვის გოლის გატანის ალლოთი გამოირჩეოდა. მან 1994–1995 წლების სეზონში 24 მატჩში 24 გოლი, ხოლო 1995–1996 წლების სეზონში 26 მატჩში 25 გოლი გაიტანა, რის შემდეგაც უცხოური კლუბების ყურადღება მიიპყრო. 1997 წლის იანვარში მან გერმანულ „ლიუბეკში“ გადაწყვიტა კარიერის გაგრძელება. იჯარის ვადის ამონაწერის შემდეგ ის დარჩა გერმანიაში, „ფრაიბურგში“. კლუბმა მოიპოვა ბუნდესლიგის საგზური პირველ სეზონში და 1998 წლიდან ბუნდესლიგაში ჩატარებულ 148 მატჩში 30 გოლი გაიტანა.

ეროვნულ ნაკრებში 1998 წელს დებიუტი ჰქონდა. უკანასკნელი მატჩი ნაკრების შემადგენლობაში 2011 წელს ჩაატარა. საქართველოს ნაკრების მწვრთნელმა, თემურ ქეცბაიამ განაცხადა, რომ ნაკრების გაახალგაზრდავების გამო იაშვილის გამოძახებას აღარ აპირებდა. იაშვილმა ნაკრებში 67 შეხვედრა ჩაატარა და 15 გოლის გატანა შეძლო.

2005–2006 წლების სეზონში ალექსანდრე გუნდის კაპიტანი გახდა. 2007 წელს „ფრაიბურგში“ გატარებული 10 წლის შემდეგ ის „კარლსრუეში“ გადავიდა. 2013–2014 წლებში ბაქოს „ინტერის“ ლირსებას იცავდა. 2014 წლის ივნისში გადაწყვიტა კარიერის დასრულება და მხოლოდ სამოყვარულო ფეხბურთში გამოდიოდა. 2015 წლის იანვრიდან დაბრუნდა პროფესიონალურ ფეხბურთში და „სამტრედიაში“ ჩაირიცხა. მას შემდეგ, რაც 2014–15 წლების სეზონი დასრულდა და „დინამო“ თბილისის მთავარ მწვრთნელად გაიგვეუჩაძე დაინიშნა, ალექსანდრე იაშვილი კი თბილისურ კლუბს შეუერთდა.

მაგრამ, მოხდა ისე, რომ „დინამოს“ მთავარმა მწვრთნელმა, გიგა ბაგუჩაძემ გადაწყვიტა გუნდში გამოცდილი ქართველი ფეხბურთელი, ალექსანდრე იაშვილი მიეყვანა. ვეტერანი ფეხბურთელი 1 წლიან კონტრაქტს მოაწარს ხელს.

37 წლის იაშვილმა კარიერის უდიდესი ნაწილი უცხოეთში გაატარა. იგი საქართველოს ეროვნული ნაკრების ერთ-ერთი ლიდერი იყო, გოლოს კი „სამტრედიაში“ ღირსებას იცავდა და საქართველოს თასის ფინალშიც ითამაშა.

აღსანიშნავია, რომ იაშვილს „დინამო თბილისში“ შესაბამისი სტატისტიკა აქვს. მან 1994-1997 წლების სეზონში თბილისური ბრანდის რიგებში 57 მატჩი ჩაატარა და 59 გოლი გაიტანა.

დრო, როდესაც სრავლის გარეუე ვერ გაიხსენებთ

სოხუმი... გაგრა... ბიჭვინთა... სიტყვები, რომელთა წარმოთქმაც ტანში გვზარავს, სიტყვები, რომელთა კვალი ჰაერში იკარგება, მათი გახსენება შიშის, სირცხვილის, სინანულის, ოხვრისა თუ მოთქმა-გოდების ემოციას იწვევს: - შიშის, რამეთუ ფიქრობ, ჩვენი ვაი პატრიოტებისა და ხელისუფალთა უგნურების გამო შთამომავლობას თამარისა და დავითის მიერ გაერთიანებული ქვეყანა ნუთუ სამუდამოდ ერთიორად შევუმცირეთ?! სინანულის, რადგან აფხაზეთი ჩვენი სულის სავანე იყო, ოხვრისა თუ მოთქმა-გოდების, რამეთუ სწორედ რომ ჩვენი სულის სავანე ჩვენივე თანამოძმეთა სასაკლავო მოედნად იქცა, ადგილი, სადაც ქართველების თავებით ფეხბურთს თამაშობდნენ, ადგილი, სადაც სატანა ცეცხლის ენით ლაპარაკობდა და ფეიერვერკებად ტყვიამფრქვევებსა და ზარბაზნებს იყენებდა.

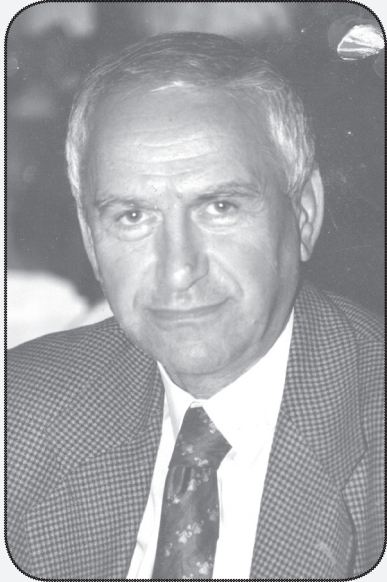
მართლაც და ვაი, რა დავკარგეთ!!! ახლა, ამ ზაფხულის ცხელ დღეებში, რატომღაც ფიქრებში აფხაზეთი ამეკვიატა. ჩემზე უფროსი თაობა შვებულების დღეებს ხომ სწორედ იქ იტარებდა. აბა, საოჯახო ფოტო ალბომებს ჩავხედო. სურათის კიდეზე წარწერა: Сухуми, 1970, Бичвинта 1965 და ასე შემდეგ. სამწუხაროდ, ეს ფოტო არქივი გვახსენებს მხოლოდ ჩვენი ქვეყნის ერთიანობისა და სიდიადის მადლს.

ეს ფოტო სურათებშია შემორჩა ჩვენს მომავალ თაობას ძველი ნაშთისა და დიდების აღსაქმელად.

ნიკო რეხვიაშვილი

ცკიკიკი

გივი კახიძე

მამაჩემის სახელმძღვანელოს შესწავლა განსაკუთრებით ასლას საქიბთ

„თამამად ვიტყვი, რომ მამაჩემის სახელმძღვანელოს შესწავლა განსაკუთრებით ახლას საჭირო, როდესაც ქალაქში ირღვევა ჰიგიენის ყველა ნორმა, ამბობს პროფილაქტიკური მედიცინის ერთ-ერთი ფუძემდებლის, ჰიგიენის კათედრის დამაარსებლის, ბატონი ვასილ კაციტაძის შვილი, თავადაც ივანე ჯავახიშვილის სახელობის სახელმწიფო უნივერსიტეტის პროფესორი **გივი კაციტაძე**, რომელიც იმ ფონზე, როცა ღვაწლმოსილი ხალხი ჩასარეცხად გაწირეს და ქვეყანაში პროფესიონალიზმს არავითარ პატივს არ სცემენ, ბატონი გივი მამამისის სახელის რადიო ეთერით ხსენებამ ფრიად გააკვირვა: - „თავის დროზე ვასო კაციტაძის წიგნში რომ ჩაეხედათ, აღარ დაუშვებდნენ იმ შეცდომებს, რაც დაუშვეს და ამდენი მსხვერპლიც არ იქნებოდა, იყო ნათქვამი რადიო ეთერიდან. ამას დაერთო თურმე სამი ხანდაზმული სპეციალისტის მიერ ვასილ კაციტაძის დამსახურების შესახებ საუბარი. ეს იმას ნიშნავს, რომ ამ ადამიანებს კიდევ შეუძლიათ ქვეყნისთვის სიკეთის მოტანა, რომ ისინი ჩასარეცხნი კი არა, თავის დარგის პროფესიონალები არიან და აზრი უნდა ჰქონთ“ - ამბობს ბატონი გივი, რომელიც ყურადღებას ამახვილებს იმ ნაშრომზე, რომელიც მოიცავს ყველაფერს კომუნალური ჰიგიენიდან დაწყებული რადიაციული ჰიგიენით დამთავრებული - „თამამად ვიტყვი, რომ მამაჩემის სახელმძღვანელოს შესწავლა სწორედ ახლას საჭირო, როდესაც ქალაქში ირღვევა ყველა ნორმა“. - ამბობს ბატონი გივი.

ამონარიდები ვასილ კაციტაძის სახელმძღვანელოდან:

ქალაქის ტიპის დასახლებული ადგილების დაგეგმვა: მთავარი მომენტი, რომელებსაც ტერიტორიის ამორჩევაში ყურადღება უნდა მიექცეს, ქალაქისთვის, დაბისთვის და სოფლისთვის ადგილმდებარეობის რელიეფია. სასურველია, ამორჩეული ადგილი წარმოადგენდეს, სწორ, ოდნავ დაქანებულ სიბრტყეს, რაც ფრიად მიზანშეწონილია ნიადაგის ბუნებრივი ჩამორეცხვისა და კანალიზაციისათვის. ნიადაგი უნდა იყოს მშრალი, ფორიანი და ნიადაგქვეშ ნყლები არ

უნდა იყოს ნახევარ მეტრზე ახლოს საძირკვლის დასადგმელი ფენიდან. ნიადაგი არ უნდა იყოს დატვირთული (ნარსულში) ნაგვით და სხვა გადანაყრებით. ამ ადგილს არ უნდა ახასიათებდეს ძლიერი და ინტენსიური ქარები (არაუმეტეს 3/5 მმ.წამში), ამორჩეული ადგილი უზრუნველყოფილი უნდა იყოს წყლით მომარაგების შესაძლებლობით უნდა ჰქონდეს ნახმარი წყლებისა და ნაგვის გადამუშავების ფართობრივი შესაძლებლობა. ერთ ჰექტარზე მოსახლეობის სიმჭიდროვე არ

უნდა აღემატებოდეს 250-400 ადამიანს. შენობას არ უნდა ეკავოს სამშენებლოდ განკუთვნილი ტერიტორიის 20-25 პროცენტზე მეტი, დანარჩენი 75-80 პროცენტი უნდა დაეთმოს ეზოს და მწვანე ნარგავებს. ქალაქის ქუჩის სიგანე, სასურველია, უდრიდეს შენობის არანაკლებ 1, 5-ჯერ სიმაღლეს. რადგან მხოლოდ ასეთი მიდგომით შეიძლება შენობების დაბალი სართულების უზრუნველყოფა მზის სხივების მინიმუმით. დიდი მნიშვნელობა აქვს საშენი მასალის ჰიგიენას, რადგან ამაზეა დამოკიდებული ბინის სიმშრალე, ჰაერის ცვლა, ხმაურისაგან დაცვა.

სამრეწველო და საცხოვრებელ უბნებს შორის ტერიტორია შემდეგნაირად უნდა გადანაწილდეს: სამრეწველო ობიექტები, ფაბრიკები, ქარხნები უნდა დაიგეგმოს ქალაქის განაპირა რაიონებში და ისიც იმ ვარაუდით, რომ ქარების მიმართულება დასახლებული რაიონიდან ფაბრიკა-ქარხნებისკენ იყოს და არა — პირიქით. სამრეწველო დაწესებულებისა და მოსახლეობის საცხოვრებელ უბნებს შორის უნდა გაშენდეს დამცველი ზონები მწვანე ნარგავების სახით, რომლის სიგრძე შეიძლება აღწევდეს ასეული მეტრიდან 2 კილომეტრამდე. ქალაქებში, შეიძლება დაიგეგმოს ქიმიური სრულიად უვნებელი და უხმაურო ნარმოებები. ქუჩები უნდა იყოს გამწვანებული და კეთილმოწყობილი. დასახლებულ ადგილებში მწვანე ნარგავები ემსახურება ნახშირმჟავას ანჰიდრიდისგან განტვირთვას და ჟანგბადით მომარაგებას, მტვრისა და ქარისგან დაცვას (მტვერი ეკვრის ფოთლებს). ყოფილ სსრ კავშირში 1 სულზე გათვალისწინებული იყო 15-25 კვ. მეტრი მწვანე ნარგავები, რომლებიც ნაწილდებოდნენ პარკების, ბაღების და ეზოების მწვანე ნარგავებს შორის. გვახსოვდეს, რომ დედამიწის ყველა კუთხისთვის გამართლებული არ არის ერთნაირი ტიპის გამწვანება ან ერთნაირი ჯიშის ხეების გაშენება. მაგალითად, ჩრდილოეთის ქალაქების გამწვანებისათვის საჭიროა პატარ-პატარა გაზონები და დაბალი ბუჩქის ტიპის მცენარეები, ხოლო სამხრეთის ქალაქებისათვის, მათ შორის, თბილისისათვის — დიდფართობიანი მწვანე ნარგავების შექმნა და ხშირფოთლებიანი ხეების გაშენება. ყველაზე ცხელ დროს ხშირფოთლებიანი ხეების მასივს შეუძლია, შექმნას 7 გრადუსით დაბალი ტემპერატურა, რასაც ადამიანის ნორმალური სითბოს რეგულირებისათვის უდიდესი მნიშვნელობა აქვს, რაც შეეხება მცენარეთა როლს ქუჩის ხმაურის შემცირებაში — ერთნაირ პირობებში ხმაურს ამცირებს: ნეკერჩხალი—22 პროცენტით, ალვა—15 პროცენტით, ცაცხვი —14 პროცენტით,

ნადვი—11 პროცენტით. ქუჩის ხმაური არ უნდა აღემატებოდეს 35 დეციბალს. არ არის საჭირო ისეთი ხეების დარგვა, რომლებიც ყვავილობისას ამტვერიანებენ ქუჩებს და ინვევენ ალერგიას — მაგალითად, ჭადარი. უნდა დაირგას ნეკერჩხალი, რომელიც ხელს უწყობს ჰაერის განმწმუნდას კარცეროგერის ბენზპირენისგან. ამ თვასაზრისით საჭიროა ფიტოციდების გამომყოფი მცენარეების ჯიშების შერჩევა.

ქუჩების კეთილმოწყობა: ქალაქის ცენტრალური ადგილების, დიდი მოძრაობის ქუჩებისა და პროსპექტების სიგანე არ უნდა იყოს 40 მეტრზე ნაკლები, ზოგჯერ 70-75 მეტრიც, რაც, ძირითადად, დამოკიდებულია შენობების სიმაღლეზე. უფრო წყნარი ქუჩების მიმოსვლის სიგანე 15 მეტრზე არანაკლები უნდა იყოს. ქუჩების მიმართულებას, ჩვეულებრივად, უკავშირებენ ამა თუ იმ მხარეში მზის დგომას. მზის მოძრაობის მიხედვით, ქუჩებს ორ ძირითად ჯგუფად ჰყოფენ: მერიდიანულ და

**თავის ღრუში
ვასტ კაციატის
წიგნში რომ
ჩაეხედათ, ამ
უცდომებს აღარ
დაუუგებდნენ...**

ეკვატორულ მიმართულებებზე. ცივ ქვეყნებში მერიდიანული მიმართულების ქუჩებს აგებენ, რაც ქუჩასა და შენობას საშუალებას აძლევს, მილოს მზის სხივი — როგორც აღმოსავლეთ, ისე დასავლეთ დგომის პირობებში. ცხელ ქვეყნებში და მათ შორის საქართველოში, პირიქით, ქუჩებს აშენებენ ეკვატორული მიმართულებით, რითაც მზის სხივოსნობის ძალას კვეცენ. ასეა აშენებული თბილისში 1100-სანოლიანი რესპუბლიკური საავადმყოფო. მერიდიანული ტიპით მშენებლობის დროს შენობის ფასადი მიქცეულია დასავლეთის ან აღმოსავლეთისაკენ, ხოლო ეკვატორული მიმართულების დროს — სამხრეთისა და ჩრდილოეთისაკენ. ზომიერი ჰავის ქვეყნებში

ქუჩების მიმართულებას გეგმავენ დიაგონალურად, ირჩევენ საშუალო ხაზს ორი ზემოხსენებული მიმართულებიდან. აქვე შენიშვნა — ყოველთვის არ უნდა ვეურჩოთ ქარის შემოჭრას დასახლებულ ადგილებში, რადგან ის არის ჰაერის განიავების სერიოზული ფაქტორი. ამ მიზნით, მთავარ ქუჩებს ქარის მიმართულების პერპენდიკულარულად იმ შემთხვევაში აგებენ, თუ გაბატონებული ქარის ძალა ძლიერია, თუ ქარს მოაქვს მავნე გაზები. ისეთ შემთხვევაში კი, როცა ქარის ძალა და სისუფთავე სასურველ ფარგლებში რჩება, ქუჩებს აგებენ ქარის მოდინების ხელშემწყობად, ანუ პარალელურად.

ქუჩებში უნდა იდგეს საკმაო რაოდენობის ურნები ხელის ნაგვისა და პაპიროსის ნამწვავების ჩასაყრელად, რომელთა გაცვლა-გათავისუფლება და დეზინფექცია, უმჯობესია, მოგვარებული იყოს არა ადგილზე დაცლით, არამედ დატვირთულის შეცვლით სუფთა-ცარიელი და დეზინფიცირებული ურნით. რაც შეეხება ქუჩების განმენდას თოვლისგან, არ არის გამორიცხული ამ საკითხის გადაჭრა ასფალტის ქვეშიდან გათბობა-გადნობით. აუცილებელია საყოფაცხოვრებო ნარჩენების გათვალისწინება — 1 სულ მცხოვრებზე წელიწადში გროვდება 200 კილოგრამამდე საოჯახო გადანაყარი, ანუ ნაგავი. კვების ნარჩენები — 47 პროცენტი, საფუთავი და ნახმარი ქალაქი 36 პროცენტი, ნაცვეთი ქსოვილები, ბინიდან გამოტანილი მტვერი და სხვა.

დასახლებული ადგილის დასუფთავება გულისხმობს აგრეთვე იმ თხიერი საბინძურის მოშორებასაც, რომელიც ერთ სულზე 24 საათში საშუალოდ 90-120 გრამადე მკვრივ (მშრალ) ნივთიერებებსა და 1200-1300 მ/ლ სითხეს შეადგენს (1 სული წელიწადში გამოყოფს 35-40 კილოგრამ ფეკალურ მასას და 400-500 მლ. სითხეს). გადანაყარში იგულისხმება საყოფაცხოვრებო ნარეცხი, წყალი, რომლის რაოდენობა ერთ სულზე წელიწადში უდრის 1,5 კუბამეტრს.

ქალაქის განაშენიანების გადაგმარების გათვალისწინებულ უნდა იქნას სასაფლაოს შერჩევა. გვამების დასაკრძალად სასაფლაო ისე უნდა მოეწყოს, რომ მსახლეობას საფრთხეს არ უქმნიდეს, რადგან გვამმა გახრწისას, შეიძლება,

გაავრცელოს ჰაერსა და ნიადაგში მავნე პროდუქტები და ბაქტერიები. სასაფლაოებზე ქალაქის წყალსადენის გაყვანა მხოლოდ განკასუთრებული ნესების დაცვით უნდა მოხდეს. სასაფლაოებისათვის ტერიტორია უნდა შეარჩიონ ქალაქიდან მოშორებით, არანაკლებ 1-2 კილომეტრზე ნიადაგი უნდა იყოს ფორიანი და მშრალი, მინისქვეშ წყლის დგომის დონე კი იმდენად ღრმა, რომ საფლავსა და ამ დონეს შორის ნახევარი მეტრი მაინც რჩებოდეს. მშრალ, ფორიან ნიადაგში ადამიანთა გვამები იფიტება, მათი გარდაქმნა მიმდინარეობს არა ლპობის, არამედ ჟანგვითი პროცესით, ანუ მუმიფიკაციას.

ერთი გვამისთვის საფლავად საჭიროა ორი მეტრი სიგრძისა და 90 სმ სიგანის ფართობის მიწა, მაგრამ გასათვალისწინებელია საფლავთა შორის ადგილები და სასიარულო გზები, რის გამოც ერთ გვამზე, საშუალოდ ივარაუდება 5 კვ.მიწა. საფლავის სიღრმედ მიღებულია 2-2,5 მეტრი, საფლავებს შორის მანძილი — 1 მეტრი. სასაფლაოდან პარკად ან სკვერად გამოყენება მიზანშეწონილია, გვამის დამარხვიდან 10-15 წლის შემდეგ. ინფექციით გარდაცვლილთა გვამები უნდა დაიკრძალოს 24 საათში, ეკინიგზით მათი გადატანა საჭიროა მოთუთიანებული ან ჰერმეტიკულად დარჩილული თუნუქების კუბოთი.

არსებობს ასევე კრემაცია, რაც ჰიგიენის თვალსაზრისით, მისღრბია. გვამის დაწვის ტემპერატურა 1000 გრადუსი, ამას აღწევნა გაზით ან ელექტროენერჯის გამოყენებით, დაწვა გრძელდება 1 საათამდე და ერთი გვამიდან, საშუალოდ, 1-დან 1,5 კილოგრამადე ნაცარი რჩება, მაგრამ კრემაცია ბოროტმოქმედების კვალის დაკარგვის შესაძლებლობის თვალსაზრისით გაუმართლებელია, რადგან ასეთ დროს ექსგუ-მაცია შეუძლებელია. ამიტომ კრემაციის დროს საჭიროა სასამართლო ექიმის სპეციალური მიმართვა.

მასალა მოამზადა
ნიკო რახვიაშვილმა

ვასილ კაციტაძე

ია გაგოშიძის თვალსუფი იდრია

ამბროლაურის მუნიციპალიტეტში, კერძოდ ქრებალოში, ქალბატონ ია გაგოშიძეს ყველა იცნობს. მან წარმატებით დაამთავრა ქრებალოს საშუალო სკოლა და ვერცხლის მედალი დაიმსახურა, ქალბატონი ია კაჭრეთში სწავლობდა, რადგან მამამისი, სეითი აგრონომი იყო და იქ მუშაობდა, შემდეგ მამა დაბრუნდა ამბროლაურში და რაიონში სოფლის მეურნეობას ხელმძღვანელობდა, ხოლო იამ სწავლა სოხუმის სუბტროპიკული ინსტიტუტის ტექნოლოგიის ფაკულტეტზე განაგრძო, რომელიც წარმატებით დაამთავრა, სწავლის დასრულების შემდეგ კი მუშაობა დაიწყო ხვანჭკარის ღვინის ქარხანაში ლაბორანტად. ქალბატონმა იამ ცხოვრების მეგზურად თანასოფელი აგრონომი ჯემალ გორდეზიანი აირჩია. მათ ოთხი შვილი აღზარდეს, მაგრამ მუხთაღმა საწუთრომ საშინელი დადი დაასვათ და ტრაგიკული შემთხვევის გამო უფროსი ვაჟი 9 წლის ასაკში დაედუპათ. აცრემლებულმა მშობლებმა ძალა მოიკრიბეს და დანარჩენი 3 შვილის აღზრდისათვის არაფერი დაიშურეს. ქალბატონი ია ღირსეული ვაჟკაცების— კახასა და მანუჩარის, ასევე საუკეთესო ქალბატონის,

ხათუნას დედაა. სამივე შვილს უმაღლესი განათლება მიაღებინა.

ია გაგოშიძე გასული საუკუნის 70-იანი წლებიდან ქრებალოს ღვინის ქარხანაში 17 წელი დეგუსტატორად მუშაობდა. 1995 წ. შეიქმნა შ.პ.ს. „რაჭული ღვინო“, სადაც ქალბატონი იას ოჯახიც გაერთიანდა. ჩამოისხა საუკეთესო ღვინო „ხვანჭკარა“. ამ გაერთიანებაში დედასთან ერთად დამკვიდრდა ღვინის ტექნოლოგი

კახა გორდეზიანი. ქალბატონ იას ყოველთვის დიდი წვლილი შეჰქონდა რაჭული ღვინის ხარისხის დაცვის საქმეში. დღეს მის დაწყებულ საქმეს ბუგეულის ღვინის ქარხანაში ღირსეულად აგრძელებს მისი შვილი კახა გორდეზიანი.

ქალბატონ იას დიდი ოჯახი ჰყავს: მეუღლე, 3 შვილი, რძლები, სიძე, 6 შვილიშვილი. მას მთელი სოფელი, მუნიციპალიტეტის მცხოვრებლები აფასებენ და პატივს სცემენ.

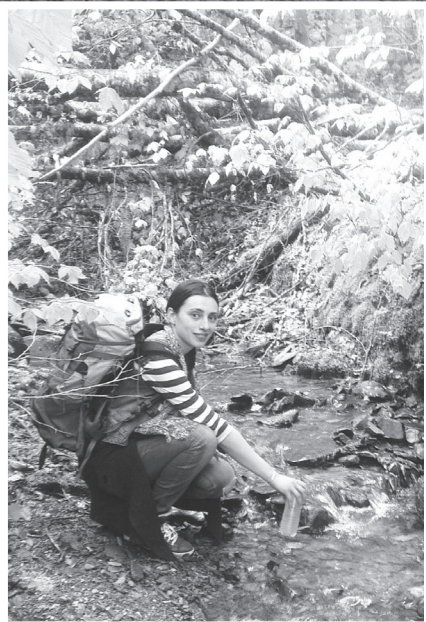
ია გაგოშიძის განვლილი გზა, ღირსეული შვილები და ოჯახი ყველასთვის მისაბაძია.

ღმერთმა უმრავლოს რაჭველებს მსგავსი ქალბატონები.

მასალა დაიბეჭდა ამბროლაურის მუნიციპალიტეტის თხოვნით

ჩვენი თავზავლავსავალი ჩვეთაში სოფიო ხათაძვირი

მოგესალმებით საქართველოს ულამაზესი კუთხე - ჩაჭიდან. მე ბერძნული ვარ, რომ მოგვხვდით ამ ზოგადსამყაროში. ჩემი თავგადასავალი დაიწყო მას შემდეგ, რაც ვახსოვს პიროვნება „ასწავლე საქართველოსთვის“ მონაწილე. პირველი შთაბეჭდილება არასდროს დამავიწყდება. ვუყურობდი მთების ძიწში, მდელოებზე ვანდავებულ კობცა სახლებს და ვთქვითობდი, ეს ყველაფერი რეალობაა თუ სიმართლე. ავტორიტოვანებაში მომიყვანა ყზარმაზარმა მთებმა და მარადილოვლიანმა მყინვარებმა, ირგვლივ გამეფებულმა სიმშვიდემ, რომელსაც მხოლოდ მდინარის სმა და თქონველთა

უთვლ- სივლი არლოვევა.

მგზავრობისას გავიყვანი გერმანული სწყმარნი ჰენეერი. მან ჩეყახე მომაძებნინა იმ სოფლის სახელწოდება, სადაც მივდიოდი და დამპირდა დილით სკოლაში მენველი. საღამოს ჩოგოლოყ აქნა მივედი მასპინძელ ოჯახში.

შ ჰენეერმა ემოლო სელში თოლოაქარაფი ექინა. ბავშვებს მინი ვაყნობა ძაღიან გაყზარათ. გადავიღეთ სამახსოვრო თოლოები და ბევრი ვისაყბროეთ. შემდეგ კი სამასწავლებლო ოთახში გადავინაყვლეთ, სადაც თქონარი, ცინარწყვლის მსგავსი აყზა შევიცანეთ, აი ისეთი, ჩალოყ ახალს და

სადაც დიდი სიყვარულით მიმიღეს. დილით შემართებით და ჩალოყნაიონარ განსხვავებული შეგონებებით ვესწყმინე ლეობის საჯარო სკოლას. ვგონობობი, ყყხო ადამიანების მხერის და ინცენესით სავსე გამომეცყველებას. პირველ გაკვეთილს ათი წყთი აკლდა გამოსვლამდე, რომ მოყლოდნეკად კარნი

განსხვავებულს ჩომ ნიშნავს მათთვის. იყო ბევრი ღიმილი და თბილი სიწყვები.

შუადღისას ჰენეერი მასპინძელ ოჯახში მესწყმინა. მიიწოთა მწავალთეროვანი ქართული კენძები და მაჭრით სავსე ქიქით დასახული მიზანი დამდლოყა.იმ

კაცი, სიკეთის ლოგონდა

ელგუჯა ბაკურაძე

... ასეა სწორედ, ისტორიას ღირსეული კაცები
წერენ!

მზესავით დღეგრძელი, ნათელი და უკვდავი
იყოს შენი სახელი, ძვირფასო ელგუჯა!

ეს წუთისოფელი მარტო სიკვდილ-სიცოცხლით
კი არა, სახელ-სიკეთითაც იზომება. ელგუ-
ჯა ბაკურაძეში ძალზე მოჭარბებულად იყო
თავმოყრილი ღვთისაგან ადამიანებისათვის ბოძე-
ბული სიკეთის შექმნისა და უანგაროდ გაცემის
გენეტიკა.

სიკეთის, მხოლოდ სიკეთის კეთება იყო ელგუჯა
ბაკურაძის ცხოვრების მთავარი კრედო, რომლის
შემსწრე და მნახველი გახლავართ მეც, როგორც
მისი სამეგობროს წარმომადგენელი მთელი ნახე-
ვარი საუკუნის განმავლობაში.

როგორც ყველასათვის ცნობილია, მას
ფართო სამეგობრო წრე ჰყავდა. მეგობრობა
ერთი გაცნობითა და შეხვედრით არ ყალიბდება,
სხვა ურთიერთგაგება და ცოტა მაგნიტური
მიმზიდველობაც სჭირდება. ჩვენც, მის მეგობრებს,
გაგვაჩნდა რალაც დამახასიათებელი ხიბლი
ამ მხრივ, მხოლოდ ელგუჯა ბაკურაძეში კი
კონცენტრირებული იყო ყველა ერთად. ელგუჯა
მეტად საინტერესო ადამიანური მოვლენა იყო
ჩვენთვის და ვფიქრობ ყველასთვის, ვინც მას
იცნობდა. მიუხედავად ნახევარსაუკუნოვანი

ელგუჯა ბაკურაძე

მეგობრობისა, ჩემთვის ბოლომდე ამოუცნობი
დარჩა, თუ როგორ ახერხებდა ის ამდენი სიკეთის
კეთებას ყველა ნაცნობ-მეგობრისათვის.

ნათესავებისა და ახლობლებისთვის ხომ
აღიარებული და ყოველივე საუკეთესო მაგალითის
მიმცემი — კუმირი იყო. ასევე ფასდაუდებელი
და მთელ საქართველოში აღიარებული იყო მისი
სტუმართმოყვარეობის მაღალი თვისებები. ალბათ
ასეთმა კაცებმა დაანერინეს აკაკი წერეთელს 1912
წელს ონში, დავით გოცირიძის სახლის კედელზე
(სადაც მან ღამე გაათია) შემდეგი ფრაზები:

„სტუმართმოყვარეობა რაჭველთა განთქმულია,
მაგრამ სტუმრის გულშიაც მათი სიყვარულია“,
ისიც ამოუცნობია, საიდან ჰქონდა ელგუჯას
ამდენი ენერჯია და სითბო რაჭის კუთხეში ყველა
ჩამომსვლელისადმი.

რაც შეეხება ამბროლაურისა და ონის
მოსახლეობის მიმართ მის დიდ ყურადღებას
და თანადგომას, სწორედ რომ შეუფასებელია.
ამიტომაც მისდამი ჩვენი ხალხის სიყვარულსა
და პატივისცემას ვერავითარი დრო და უამი

რეზო ნოდარიშვილი

კაცობა რჩეულთ სვედრია

ვერ გაახუნებს. ისიც უნდა აღვნიშნოთ, რომ ელგუჯა ბაკურაძის მოღვაწეობის პერიოდში ალბათ ათასჯერ მაინც მოხდა ამ რაიონის ხელმძღვანელობაში კადრების განახლება, მაგრამ ყოველი მათგანი დიდ პატივს მიაგებდა მას. სინამდვილეში მხარის პოტენციურ ლიდერად მოიაზრებოდა იგი. იყო სახელოვანი კაცი და ის ერთხმად იქნა აღიარებული მეოცე საუკუნის მეორე ნახევარში რაჭაში მოღვაწეთა შორის ყველაზე უფრო ღირსეულ პიროვნებად.

ასეთი ფართო გულის კაცად ვიცნობდით ძვირფას ელგუჯას და ისიც კარგად ვიცოდით, როგორც აისბერგს, მასაც ჰქონდა სხვათათვის ხილული სახის გარდა დაფარულიც - ტკივილთა და შინაგანი წვით სავსე საკუთარი „მე“.

...უმძიმესი განცდა იყო ჩემთვის და ელიზბარ თოდაძისათვის საავადმყოფოში ელგუჯა ბაკურაძესთან ბოლო შეხვედრა, როცა იფერფლებოდა მის სულში დაბუდებული სწრაფვა

სიკეთის კეთებისა და უფალი ამზადებდა მას ზეციურ საუფლოში გადასასახლებლად. დაგვემშვიდობა შემდეგი სიტყვებით: საკითხავია, ვინ უფრო წვალობს, ცოცხალი თუ გარდაცვლილი, ყოფნა სჯობს თუ არ ყოფნა. ნუ ინუხებთ, ჩემს შვილებთან მივდივარ, თქვა და სანოლში გვერდზე გადატრიალდა... იმ ღამეს გარდაიცვალა...

ვის უნახავს სასაფლაო, უფლის
სელით დასატყუი,
ვის უნახავს საფლავებში როგორ
მოჰქრის ნაკადული,
როგორ მოჰქრის, როგორ მოჰქუხს,
ვით სიცოცხლე უშიშარი
და როგორ დუმს სასაფლაო, ვით იესოს
ლურჯი ტანი?!

ლადო ასათიანი
გულწრფელი პატივისცემითა და სიყვარულით
რევაზ ნოდარიშვილი

ფსიქოლოგი

როსა სიბუჯა და საქმე ერთმანეთს ემთხვევა, უაღაბი არ აყოვნებას

იმედგაცრუებები აუცილებელია ადამიანის განვითარებისთვის, ფსიქოლოგები სხვადასხვა მეცნიერული მიდგომით ცდილობენ ადამიანის ქცევის შესწავლას და მის საფუძველზე მისი ქვეშარტი განზრახვის ამოცნობას. მაგრამ აქ ჩნდება ერთი პრობლემა - კერძოდ, ყოველი კონკრეტული ქცევა ნამდვილი განზრახვის შესაბამისი არაა. უფრო მეტიც,

ყოველი განზრახვა შესატყვის მოქმედებას არ განაპირობებს. მაგალითად, ადამიანს შეიძლება ჰქონდეს კეთილი განზრახვა, მაგრამ ქცევა შესაძლოა ყოველთვის არ იყოს შესაბამისი. ან კიდევ, შესაძლოა კეთილი საქმე ბოროტი განზრახვითაც კი იყოს გამოწვეული. ეს წყალში ჩაყრილი მადლია.

ამ საკითხზე გვესაუბრება ნმინდა გაბრიელ ეპისკოპოსის სახელობის ფსიქოლოგიური ცენტრის თანამშრომელი, სასულიერო აკადემიისა და სემინარიის კადაგოგი, ფსიქოლოგი ლელა ტყეშელაშვილი.

- ადამიანს და მის ქცევას ხშირად ერთმანეთთან აიგივებენ. როგორც ამბა დოროთე აღნიშნავს, შეიძლება თქვას, რომ ადამიანმა იცრუა, განრისხდა, იმრუშა, მაგრამ სულ სხვაა, როცა მას მატყუარას, მრისხანესა და მრუშს უწოდებ - ეს მისი განკითხვაა.

ამგვარი გაიგივების შედეგია ბავშვობაში მიმაგრებული „იარლიყები“: „უქნარა“, „სულელი“, „დონდლო“, სულაც სამედიცინო დიაგნოზები

„ფსიქოპათი“, „ნევროტიკი“, „იდიოტი“. ადამიანი ეგუება ამ შეფასებას და უნებლიეთ მათ შესაბამისად იქცევა.

ქცევის გარეგნულ მხარეზე დაკვირვებით ვერ განსაზღვრავ, რით არის ის განპირობებული. ერთი შეხედვით მისაღები ქცევა შეიძლება მიუღებელი განზრახვითაც იყოს გამოწვეული, ქცევას სახელს მოტივი არქმევს. სიკეთის, პროგრესის, თავისუფლების, კეთილდღეობის სახელით ჩადენილი ბოროტება ადამიანების თვალშიც კი ბოროტებადვე რჩება და მით უფრო, უფლისთვის.

წმინდა იოანე კიბისალმწერელი არაერთგზის აღნიშნავდა, რომ უფალი ყურადღებას აქცევს ადამიანის განზრახვას, იმას, თუ რა ხდება მის გულში და არა მხოლოდ გარეგნულ გამოვლინებას. ეს კარგად ჩანს სახარებისეულ ეპიზოდში, როცა სიმონ კეთროვნის სახლში ერთი დედაკაცი გატეხს ალუბასტრის ჭურჭელს და ძვირად ღირებულ ნელსაცხებელს მაცხოვარს დაასხამს. მისი ამ საქციელის გამო ყველა აღშფოთდება, გაკიცხავენ მას, რადგან შეეძლო ეს ნელსაცხებელი სამას დინარზე მეტად გაეყიდა და ღარიბებისთვის დაერიგებინა. მაცხოვარი კი ესარჩლება მას და იწონებს მის საქციელს: „აცადეთ მაგას, რაისა შრომასა შეამთხუევთ? რამეთუ კეთილი საქმე ქმნა ჩემთანა“ (მრკ. 14,3-6).

- ყოველთვის იცის ადამიანმა, რას სჩადის?

- საკუთარი ცოდვების ხედვა ერთ-ერთია სულიერ ნიჭთაგან, რომელიც ადამიანს ეძლევა, მაგრამ როგორც წმინდა მამები ამბობენ, სხვა სულიერი არსებებისგან განსხვავებით, ის ახერხებს, საკუთარ თავსაც კი დაემალოს.

ნამდვილ განზრახვას, რომელიც ქცევას განაპირობებს, ყოველთვის როდი აცნობიერებს ადამიანი. სხვა შემთხვევაში გაუგებარი იქნებოდა, რატომ იქცევა ის ასე და არა სხვაგვარად, მით უფრო, თუ მისი შედეგი არ არის მისთვისვე სასურველი. გაუგებარია, რატომ უჩნდებათ ადამიანებს თვითმკვლევლობის სურვილი ან რატომ სცემს მოყვარული მშობელი ბავშვს. ფსიქოლოგები ამბობენ, რომ მათ ამოძრავებთ არაცნობიერი მოტივი, ხოლო რადგანაც ქცევა განიცდება, როგორც უნებლიე და იმპულსური, არაცნობიერი მოტივაცია თავისუფლებს ადამიანს დანაშაულის განცდისა და სინდისის ქენჯნისაგან.

ჩვენი პიროვნება ნაწილებისაგან - შინაგანი "მე"-ებისგან შედგება. ისინი ყოველთვის ჰარმონიაში როდი იმყოფებიან ერთმანეთთან. ერთი და იგივე ქცევა ან განზრახვა შეიძლება მისაღები და სასურველი იყოს პიროვნების ერთი ნაწილისთვის, მაგრამ სრულიად მიუღებელი - მეორისთვის.

ეს ართულებს არასასურველი ჩვეულებებისგან განთავისუფლების პროცესს.

ადამიანს, რომელიც ცნობიერად და მიზანდასახულად იქცევა სხვა ადამიანის საზიანოდ, სათავისოდ შესაძლოა დადებითი განზრახვა ჰქონდეს, რომელიც თავისთავად სულაც არ გულისხმობს სხვისთვის ზიანის მიყენებას, სხვაგვარად რატომ ჩაიდენდა ამ ქცევას?

- მაშ, ბოროტება არ არსებობს? როგორ მიდის ფიქრი დანაშაულამდე?

- ამბობენ, რომ ბოროტება დამახინჯებული სიკეთეა. ეს აზრი უდევს საფუძვლად ყველა ბოროტებასა და სისასტიკეს, რომელიც ჩაუდენიათ კაცობრიობის ისტორიის მანძილზე. თვით ადოლფ ჰიტლერსაც კი გააჩნდა დადებითი განზრახვები იმ სისტემის ფარგლებში, რომელთანაც ის თავის თავს აიგივებდა. ამგვარი პოზიტიური განზრახვები ჰქონდათ ევროპელებს, რომლებიც ხოცავდნენ ინდიელებს საკუთარი ოჯახების დაცვისა და კეთილდღეობის საბაბით. მათთვის „წითელი ეშმაკები“ ადამიანების კატეგორიას არ მიეკუთვნებოდნენ. დემოკრატიის დაცვა და მსოფლიოსთვის "წითელი საფრთხის" აცილება იყო ამერიკელებისთვის ვიეტნამის ომის „კეთილ-შობილური“ მიზანი. ხალხის მტრებთან ბრძოლად და პარტიული რიგების წმენდად იყო წარმოდგენილი საბჭოთა რეპრესიები. ტყუილად როდი ამბობენ, რომ ჯოჯოხეთის გზა კეთილი განზრახვებით არის მოფენილი. ისეთი დადებითი განზრახვაც კი, როგორც არის თავდაცვა, ხშირად აგრესიული ქცევის უკან დგას. შიშის საფუძველი საკუთარი უსაფრთხოებაა, რისხვა დისტანციის შენარჩუნების განზრახვით შეიძლება იყოს განპირობებული. ასეთსავე სამოსელშია გახვეული ბოროტება, როცა წარმოვთქვამთ უწყინარ ფრაზებს: "ოჯახის დაგეგმვა", "ორსულობის შეწყვეტა" და სხვა.

როგორც ვხედავთ, კეთილი განზრახვა ჯერ კიდევ არ მოასწავებს კარგ ქცევას. პრობლემა წარმოიქმნება მაშინ, როცა ამ განზრახვისთვის ადამიანს არ შეუძლია სხვა - პოზიტიური ქცევის მისადაგება, არა აქვს ამის გამოცდილება და ვერ წარმოუდგენია, სხვაგვარად როგორ შეიძლება დაიკმაყოფილოს სურვილი, რომელიც ამ განზრახვას უდევს საფუძვლად.

- საიდან ჩნდება და ყალიბდება მიუღებელი ქცევა და ჩვევა, თუკი მას საფუძვლად იმთავითვე დადებითი განზრახვა ედო?

- თავდაპირველად ეს იყო ქცევა, რომელიც მომენტალურად ახდენდა ამ განზრახვის რეალიზებას. მაგალითად, თუ ბავშვის ჭირვეულობა გამოიღებს მისთვის სასურველ შედეგს, ის ისწავლის

ამ გზით მშობლის იძულებას, დაუკმაყოფილოს მოთხოვნები. მოზრდილობისას ეს ქცევა შეიძლება აღარ გამოადგეს, მაგრამ არ ეცოდინება, სხვაგვარად როგორ მიაღწიოს მიზანს და ჯიუტად განაგრძობს იმავე სტრატეგიის გამოყენებას სხვა კონტექსტშიც.

თამბაქოს მოწევა თავდაპირველად ცნობისმოყვარეობის დაკმაყოფილების, თვითდამკვიდრების, ზრდასრულ ადამიანად თავის წარმოდგენის საშუალებაა, შემდეგ ამას მნიშვნელობების რიგი ემატება, როგორცაა ადამიანთა საზღვრის გაბმის საშუალება, სამუშაოსგან შესვენება, ნერვების დამშვიდება, საკუთარ თავთან განმარტობა და ა.შ. აქედან შეგვიძლია დავასკვნათ, რომ ადამიანს მონევის გარეშე ჩამოთვლილი აქტივობების განხორციელების უნარი და გამოცდილება არ გააჩნია. უკვე ნათელია, რისი დაკარგვის შიში ექნება მას, თუ შევთავაზებთ, რომ მოწევას გადაეჩვიოს.

- როგორ ვაქციოთ სიტყვა საქმედ?

- უპირველესად, ერთმანეთისგან უნდა განვასხვაოთ განზრახვა და ქცევა - ის, რასაც აკეთებთ და რისი მიღწევაც გსურთ. ეს მნიშვნელოვანი განსხვავებაა. ხშირად ის, რასაც ვაკეთებთ, არ გვაძლევს იმას, რაც გვსურს, ზოგიერთი ქცევის შედეგი კი სულაც მიზნის საწინააღმდეგოა.

ადამიანი მხოლოდ თავისი სურვილების დაფიქსირებით შემოისაზღვრება ხოლმე და არაფერს აკეთებს მის მისაღწევად. „მინდა ჭკვიანი ვიყო“, „მინდა სამსახური“, „მინდა გემრიელი საქმელი“ - გაუთავებლად იმეორებს ის. გარემო მხოლოდ ექოს თუ დაუბრუნებს ამგვარ განცხადებებზე. სიტყვა „მინდა“ ბავშვობიდან არის შემორჩენილი, როცა პატარა ადამიანს თავი სამყაროს ცენტრი ჰგონია და თავისი სურვილების დაკმაყოფილებას გარემოდან - მზრუნველი უფროსებისგან მოელის. ასე რომ, ან უარი უნდა განაცხადოთ სიტყვაზე „მინდა“, ან შეეჩვიოთ მის ასრულებას წარმოთქმისთანავე. უმჯობესია, თუ სიტყვას "მინდა" შეცვლით გამოთქმით "გადაწყვიტე", "შევასრულებ", "გავაკეთებ".

თუ ადამიანს მიზნის მიღწევა სურს, მთავარია გადაწყვეტილების დროულად და სწორად მიღება. მერე რა, რომ მას შეიძლება წარმოდგენა არა აქვს, როგორ, რა საშუალებებით მიაღწიოს მიზანს, ამის რესურსები უთუოდ გამოჩნდება გადაწყვეტილების მიღების შემდეგ და არა მანამდე. **ეს ერთი შეხედვით პატარა დეტალი განსაზღვრავს ადამიანის წარმატება-წარუმატებლობას. თუ გსურთ დაიწყოთ ბიზნესი, შეცვალოთ კარიერა, შექმნათ ოჯახი, დროულად მიიღეთ შესაბამისი**

გადაწყვეტილება. არ ღირს დრო დაკარგოთ იმაზე ფიქრსა და განსჯაში, შესაძლებელია თუ არა ამ მიზნის მიღწევა. დროებით გვერდზე გადადეთ კითხვა "როგორ?". თუ ეჭვმა და გაუბედაობამ თქვენი ცნობიერება გახლიჩა, ასევე გადანაწილება და შესუსტდება თქვენი შესაძლებლობები.

ფსიქოლოგებმა ერთი საინტერესო მოვლენა დააფიქსირეს: როგორც კი ადამიანი ჩამოაყალიბებს და გამოთქვამს თავის გადაწყვეტილებას, ძალიან მალე - 1-2 დღეში ან უფრო ადრეც კი გამოჩნდება გზები და რესურსები მის აღსასრულებლად. ამ მოვლენას არაცნობიერი მიზეზები უდევს საფუძვლად. მყარი გადაწყვეტილების მიღების ფონზე ადამიანი უკეთ ამჩნევს იმ საგნებსა და მოვლენებს, რომლებსაც მის მიზანთან აქვს კავშირი.

ფსიქოლოგიური თვალსაზრისით, ყველა აზრი, რომელიც ადამიანს გონებაში გაუელვებს, უკვე განზრახვაა. ეს კარგად უნდა გვესმოდეს, რადგან როცა ჩვენსავე გადაწყვეტილებაში ეჭვი შეგვაქვს ან ურთიერთსაწინააღმდეგო აზრები გვიტრიალებს, ამით ვისახავთ და არაცნობიერად იქვე უარყოფთ მიზანს. სწორედ ამიტომ არ უნდა მივცეთ გასაქანი ისეთ აზრებს, რომლებიც ფაქტობრივად მიზნის საწინააღმდეგო განზრახვას წარმოადგენს, და თუკი ჩვენი აზრები ურთიერთჰარმონიული იქნება, მიზნებიც ბუნებრივად და ადვილად შეისხამს ხორცს.

- რა უნდა გაითვალისწინოს ადამიანმა, რომელიც შედეგის პირისპირ დარჩა და აფასებს თავის საქციელს?

- ქცევის შედეგი განაპირობებს, გაიმეორებს მას ადამიანი თუ შეცვლის სტრატეგიას. შედეგი მიგვიყვანს დაკმაყოფილებამდე და სასწრაფო შედეგებამდე. ზოგჯერ ღმერთი უშვებს, ადამიანი შეცდეს მხოლოდ და მხოლოდ იმისთვის, რომ გააცნობიეროს საკუთარი უძლურება და უფალს მიენდოს, რათა კიდევ ერთხელ გაიაზროს საკუთარი სურვილები და განზრახვები. ყველას აქვს შეცდომის დაშვების უფლება; გადაცდომები და იმედგაცრუებები აუცილებელია ადამიანის განვითარებისთვის. საქმე ის არის, რომ ამ დროს არ უნდა დავშორდეთ ჭეშმარიტებას, არ დავკარგოთ უფლის სასოება და ჩვენს ქცევაზე პასუხისმგებლობა თავად ავილოთ. ბავშვიც კი ნაკლებად იჯერებს იმას, რასაც ეუბნებიან, თუ წარმოთქმული არ შეესაბამება იმას, რასაც მთქმელი აკეთებს, ხოლო როცა სიტყვა და საქმე ერთმანეთს ემთხვევა, შედეგი არ აყოვნებს.

ლელა ჩხარტიშვილი

მშვენიერების მზე ჩაესვენს

შორენა კობერიძის ხსოვნას

შორენა! – ამ სახელის გაგონებაზე ყველა ქართველს „დიდოსტატის შორენა კოლონკელიძის ასული გაახსენდება ხოლმე. უზადოდ მშვენიერი თავადის ქალი... საბედნიეროდ, საქართველო სავსე არის შორენეებით...ერთ-ერთი მათგანი შენც იყავი, ჩვენო ხორცშესხმული ანგელოზო და მშვენებავ!

ქართული ენა სავსეა ეპითეტებით და არ არსებობს ქართულ ენაში კეთილგონიერების თვალჭერილობის სინმინდის კულტურის და სხვა ყველა ღირსების გამომხატველი სიტყვა, რომელიც შენ არ მოგესადაგებოდეს, – დაუფიქრებლად წარმოთქმული ეპითეტისაც კი არ შერცხვებოდა ადამიანს თავის გონებაში, ეს რა

ვთქვით და რა ვილაპარაკეთ შენი დღეგრძელობისასო, რაც არ უნდა გვეთქვა. ყველაფერი ზედგამოჭრილი იყო შენთვის, ჩვენო სიამაყე!

ლებს სხვადასხვა დროში და თაობებში მრავალი რძალი შეუძენია, ვისაც „კაცობის გვირგვინი“ დაუდგამს თავზე მეუღლისათვის. ერთი იმათაგანი მათში გამორჩეული და აღმატებული შენ იყავი, შორენა, შენ, ყვავილცივით ნაზი და ფაქიზი, – ფეხადგმული და მოარული ყვავილი, სიკეთით და სათნოებით სავსე ადამიანი, – თავად სიკეთე და სათნოება! – როგორ იყავი ასეთი განონასწორებული და თავდაჭერილი, რომ ერთი ზედმეტი ქცევა კი არა, ზედმეტი სიტყვაც კი არ დაგცდენია არსად და არავისთან.

შეწვევები სიცოცხლე

დღეს, ქვეყანაზე სულიერი სიღარიბე უფრო იგრძნობა ვიდრე მატერიალური, სულიერი სიმდიდრე კი ყველა სიმდიდრეს ჩრდილავს და აცამტკვერებს. შენ, ქრისტალივით წმინდა, ლამაზი, ნათელი და მდიდარი სული გქონდა. ის სიკეთეს და მადლს ასხივებდა და აფრქვევდა მზესავით, „ყველაფერს არ უბოძებენ ღმერთები ერთ ადამიანსო“ – ნათქვამია, მაგრამ შენ ყველაფერი ჯარგი ნამდვილად გიბოძა ღმერთმა, შორენაც, მერე რა რომ შენ „ცნობადი სახე არ გახდი, ეს შეიძლება სამომავლოდ არც იყოს სახარბიელო... ღმერთი და სხვა „ზეციური შემოქმედნი“ გცნობდნენ და ტყუბოდნენ შენი უზადო გარეგნობით, სათნოებით და წესიერებით, ამიტომაც ქრისტეს ასაჟში წაგიყვანეს ამ ქვეყნიდან იქ, სადაც იბადება, შენდება და მნიფდება სული, – ზოგი ადრე, ზოგიც გვიან, – იმ ქვეყნად, ანუ სხვა კეთილთათვის უკეთეს პლანეტაზე...

სიცოცხლეს რამდენიმე „საშიში მოსახვევი“ აქვს; პირველი 19 წლის ასაკია, მეორე – 26, მესამე – 33, მეოთხე – 44, მეხუთე – 53, მეექვსე კი – 66, ამ თარიღებთან მიახლოებისას და გაცილებებისას სიფრთხილე მართებს ადამიანს... შენ 33 წლის ასაკთან სიცოცხლეს ვერ გაუფრთხილდი. სიფრთხილე მოადუნა „ზეციურმა ხელისუფალმა“, – „რაც ზევადი გადაწყდება, მიწაზე არ შეიცვლება“ და წელიწად ნახევარი იტანჯებოდი და ვიტანჯებოდი ყველანი, რომ ეს „გადაწყვეტილება“ შეგვეცვალა. რაც გასაჟეთებელი იყო, მეტიც კი – გააჟეთეს შენმა საიმედო ადამიანებმა, მაგრამ... მაინც წახვედი, დაგვიცილდი, წახვედი ისევე ღირსეულად, როგორც იცხოვრე და იცოცხლე ამ ქვეყანაზე, სიკვდილმა ვერ დაგამარცხა, ვერ გაგტეხა, თუმცა კი აჯობა სიცოცხლეს. აჯობა! სიკვდილი ყოველთვის აჯობის

სიცოცხლეს, მისთვის არის დაუმარცხებელი, ყველას მომრევი, – მას იქეთ მივყავართ, სადაც საჭიროა და სადაც გვეჟეთვის, სამოთხე ანუ „ჯარგი პლანეტა“ შენნაირთა საბინადროა. შენ ხომ დედა ტერეზას დასის წევრი ხარ, დედა ტერეზას მადლით მოსილი, თვითონაც მადლიანი, სათნო, იმედისა და ნუგეშისმცემელი გარშემომყოფთათვის... მათთან იქნები სულით და ხორციით ანგელოზო... ცოდვა შენ კი არა, ცოდვანი ჩვენ ვართ, ვინც კი უშენოდ დავრჩით... სიკვდილის რაობას ნელ-ნელა გვიხსნის ღმერთი და სწვდება ადამიანი, ყველა ღმერთმა დააბეროს, ვინც კი დაბადებულა, მაგრამ... უდროოდ ძალიან გამორჩეულები მიდიან, მით უმეტეს – ამ ასაკში, გამორჩეულობა ხომ ბედნერებაა თუნდაც უდროოდწვეული, როცა მას უკეთესი გაგრძელება ებმის... ჩვენ, ადამიანები სიკვდილს კი არა, განშორებასა ვტირით–, ზოგი-დროებით, ზოგი – სამუდამოდ!..

შორენა, შენ წრფელად დაგიტირა ყველამ, შენმა სამეგობრომ, სამეზობლომ, ნათესავმა და ნაცნობმა, ორივე მხარის დედ-მამამ, ძმამ, მეუღლემ-ზურა ბიჭაშვილმა, შვილმა ლუკამ, შენმა შორენამ, – ჩვენ, ყველამ, ვისაც სატირალთან ერთად საამაყოც გვაქვს, – ასეთი რომ იყავი და ჩვენი რომ იყავი!.. ყველა რომ რატაცნაირი რიდით იყო განმსჭვალული შენი ზეციურად წმინდა არსების წინაშე... სამაგიეროდ, იქეთა სამყარო გაახარე და გაანათე, ჩვენო ღვთაებრივო არსება – გაახარე შენი ძმისდარი მახლის „ზურიყო მეგრელას“ სახით!

შენი სიკეთით შეენიე აქაურობას, დე სიკეთე და მშვიდობა სუფევდეს ყველგან. ამინ!

რიდითა და პატივისცემით
ვეფხია ბაჟაშელი

დიდი ხელოვანის და მამულიშვილის, გიგა ჯაფარიძის მეუღლეს ონის და ამბროლაურის საზოგადოება კარგად იცნობს და აფასებს როგორც უაღრესად კეთილშობილ პიროვნებას, პატივს მიაგებენ მის დიდ ამაგს ხელოვანი მეუღლის წინაშე, ქალბატონი ლენა თავის მხრივ ერთგულად ემსახურებოდა მშობლიური კუთხის, - რაჭის კულტურული ცხოვრების საპატიო საქმეს რომელიც განუყოფელი ნაწილია ერთიანი ქართული კულტურისა.

ლენა შარაბიძე წარმოშობით ამბროლაურის რაიონის სოფელ სადმელიდან გახლავთ, თუმცა კი თბილისში გაიზარდა, დაამთავრა №51-ე საშუალო სკოლა და უმაღლესი სასწავლებელი.

ინსტიტუტის დამთავრების შემდეგ იგი განაწილებით ამბროლაურში გააგზავნეს, სადაც ყოვლად ძლიერმა ბედისწერამ იმჟამად ამბროლაურში მოღვაწე ხელოვანს, გიგა ჯაფარიძეს შეახვედრა, რათა მას გვერდით ჰყოლოდა პიროვნება, რომელიც მთელი შეგნებით და პასუხისმგებლობით გაიზიარებდა ხელოვანის ცხოვრების რთულ, მაგრამ მეტად საპატიო ბედს...

ქალბატონი ლენა მთელი თავისი ცხოვრება როგორც ფუტკარი სკას, ისე დაფუსფუსებდა ოჯახს, სადაც მზადდება წმინდა სანთელი უფლისათვის და არომატული თაფლი ადამიანებისათვის.

მან აღზარდა ორი კარგი შვილი, მერაბი და ქეთევანი, მშობლების კვალად სიკეთის მსახურნი, გონიერნი და განათლებულნი.

სამწუხაროდ, მერაბმა ადრე დატოვა ეს შფოთიანი ნუთისოფელი, მაგრამ დარჩა ვაჟიშვილი, სახელოვანი, ბაბუის მოსახელე - გიგა, რომელსაც ჰყავს შესანიშნავი მეუღლე და შვილები, სანდრო და მარია.

ქეთევანი კი თავის მეუღლესთან და ვაჟიშვილთან ერთად ინგლისში ცხოვრობს, მისი ვაჟი ლუკა - ნიჭიერებით გამორჩეული ახალგაზრდაა და გარკვეულ წარმატებებსაც მიაღწია ხელოვნების სფეროში.

ქალბატონი ლენა უაღრესად კარგი დიასახლისი და გულთბილი მასპინძელია. აქვს ჯანსაღი იუმორის გრძნობა, იგი თავის პირადულ სადარდეულს ირგვლივ მყოფთ არასოდეს ახვევს თავს და ყოფნის სულიერი ძლიერება იმისა, რომ პირადად გაუმკლავდეს მას...

უყვარს ყვავილები, ბუნება, ბაღში და ბაღრაში ფუფუნდები, სადაც სულიერად ისვენებს.

ქალბატონ ლენასაგან ნათლად და გამოკვეთილად აღიქმება ქართული ლიტერატურის სიყვარული და ცოდნა. ამ მადლს კი ვაფასებდი, როგორც მისი ღრმად განათლებული მეუღლის სასიკეთო გავლენას.

გარკვეულ წილად შეიძლება ეს ასეც იყოს, მაგრამ გარდა ამისა, ეს მაღლი მისი ბუნებრივი ნიჭიერების და კარგი განათლების შედეგია. იგი მაღლიერების გრძნობით იხსენებს, რომ ჰყავდა შესანიშნავი პედაგოგი, რომელმაც წარუშლელი კვალი დატოვა თავის მოსწავლეებზე, რადგან ნათლად ახსნა და შეაგნებინა, რომ ქართული დამწერლობა, ენა და ლიტერატურა არის უფლისაგან მირონფენილი.

და ეს ქალბატონი გახლდათ ფოცია კალანდაძე - ანა კალანდაძის მამის და, რომელმაც ისევე როგორც თავის მოსწავლეებზე, სასიკეთო გავლენა მოახდინა თავის ძმის შეილზე მომავალ პოეტზე, - რომელიც ერმა ქართული პოეზიის დედოფლად აღიარა...

ქალბატონი ლენა რიგი საპატიო მიზეზების გამო ეკლესიურობას ვერ ახერხებს, მაგრამ იგი თავისი კეთილი ბუნებით და სადა ცხოვრების წესით ნამდვილი ქრისტიანია, მისი ერთ-ერთი წინაპარი იყო ღვთის მსახური - მღვდელი, რომლის მოღვაწეობის კეთილი მაღლი, თალსაჩინოდ არის მოფენილი მის შთამომავლობაზე.

ხელთა მაქვს წიგნი „ხარჯიხვთა კეთების ექო“ - გიგა ჯაფარიძის ლექსების კრებული, რომელსაც ამშვენებს წარწერა: „ჩემს ლენას, - ჩემი ცხოვრების მუდმივ თანამგზავრს, ჩემი სპექტაკლების პირველ კრიტიკოსსა და მუდმივ მაყურებელს, ვუძღვნი ამ პატარა კრებულს ოქროს ბეჭდისა და ბენვეულის მოსასხამის მაგივრად, იღლებრძელე!“ - გიგა ჯაფარიძე.

სულიერება, ხშირად ვერ ამარცხებს მატერიალურს, მაგრამ როდესაც მაინც ახერხებს გამარჯვებას მისი ნათელი შუქი ადამიანებს უფლისაკენ სავალ გზას უნათებს...

წმინდა წიგნების ერთ-ერთი სიბრძნეთაგანია: „საქმემან შენმან წარმოგაჩინოს“ - და მართლაც ადამიანის შინაგან ბუნებას ნათლად წარმოაჩენს უპირველეს ყოვლისა საქმე და არა სიტყვა, რადგან ხშირად ხდება ხოლმე, როდესაც კეთილ სიტყვებს, კეთილი საქმეები არ ახლავს თან...

ლენა შარაბიძემ სულ ცოტა ხნის წინ გამოსცა წიგნი „გიგა ჯაფარიძე“, რომლის გაყიდვით აღებული მთელი თანხა თბილისში ივნისის თვეში სტიქიით დაზარალებულებს გადაურიცხა და ამ ქველმოქმედებით კიდევ ერთხელ ნათლად გამოავლინა თავისი სულგრძელობა და კეთილი ბუნების შინაარსი!

როდესაც ვსაუბრობთ ქალბატონ ლენა შარაბიძის პიროვნებაზე, მისგან განუყრელად მოიხსენიება მისი სახელოვანი მეუღლე გიგა ჯაფარიძე, ხოლო რეჟისორ გიგა ჯაფარიძეზე საუბრისას ბუნებრივად მოიხსენიებიან მისი ღვანლმოსილი და-ძმა, ან მარადიულობის მკვიდრნი ბატონი შალვა და ქალბატონი შუქურა ჯაფარიძეები, რომლებმაც რაიონის კულტურული ცხოვრების საქმეს მიუძღვნეს სიცოცხლე და რომელთა ამაგის აღწერას წიგნთა ტომები ესაჭიროება, რადგან მათი მამულიშვილური მოღვაწეობის აღწერას პრესის ფურცლები ვერ დაიტევს.

სამივე დედამიშვილმა, შექმნეს შესანიშნავი ოჯახები და თავიანთ ამაგდარ მეუღლეებთან ერთად ქვეყანას აღუზარდეს კარგი შვილები, რომლებიც წინაპართა კვალად კეთილი საქმეებით ემსახურებიან ერს, სამშობლოს და ღმერთს.

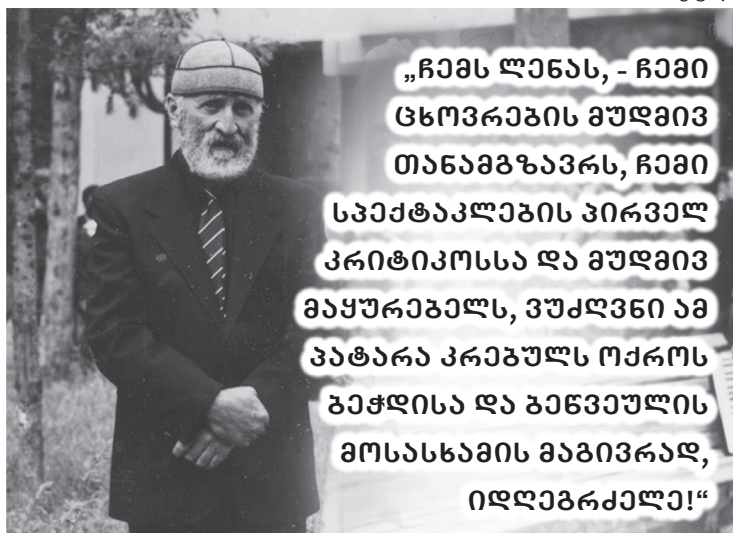
ამჟამად, მართალია ქალბატონ ლენას გვერდით არ არიან ქალიშვილი და შვილიშვილი თავიანთ ოჯახებთან ერთად, მაგრამ მას სიმარტოვეს არ აგრძნობინებენ და მზრუნველობას არ აკლებენ მეუღლის ძმისა და დის ოჯახის წევრები...

ყურადღებით და სიყვარულით იხსენებენ ნათესავები, სახელოვანი მეუღლის თანამოღვაწენი, ონისა და ამბროლაურის მუნიციპალიტეტების ხელმძღვანელები და რიგითი მოქალაქეები.

სიკეთეს და ჯანმრთელობას ვუსურვებთ როგორც ამაგდარ ქალბატონს, ასევე მისი დიდი ოჯახის ყოველ წევრს, რადგან ადამიანთა პირადი ბედნიერება, მისთვის ახლობელი ადამიანების ბედნიერებით განისაზღვრება.

დაე, უფალმა დაიცვას მათი მოდგმა, ახაროს და გაამრავლოს ისინი, რათა ჩვენი სამშობლოს საკეთილდღეოდ აღასრულონ მრავალი საქმენი კეთილნი!

სოფიო რახვიაშვილი

„ჩემს ლენას, - ჩემი ცხოვრების მუდმივ თანამგზავრს, ჩემი სპექტაკლების პირველ კრიტიკოსსა და მუდმივ მაყურებელს, ვუძღვნი ამ პატარა კრებულს ოქროს ბეჭდისა და ბენვეულის მოსასხამის მაგივრად, იღლებრძელე!“

გივი სისარულიძე

ნოველები

წიგნიდან „სადაცაა შენს საქმეს, ლუბანო“

ნითაცხება მსხელი

ზამთრის სუსხზე გამარჯვებულმა გაზაფხულმა ფეხი მოიკიდა. ვარდობის თვე იდგა. გარიჟრაჟზე, როცა მთვარე ცის კამარიდან მზის სხივებმა განდევნეს, ქვეყანას ნათელი მოეფინა. ძღვევამოსილებით გათამამებული მზე უხვად აფრქვევდა გარემოს სხივებს და თავის ჯადოსნურ ბადეში ხვევდა სამყაროს. ბულბულთა საამური გალობა ისმოდა ირგვლივ. სიცოცხლის სიმფონია ჟღერდა დიდ ჯიხაიში. ლამაზ დროს დაიბადე, შვილო, ამიტომაც ხარ ასეთი ლამაზი და ჭკვიანი — ასე აღმინერდა დედა ჩემს დაბადებას.

მის მიერ ნათქვამი სიტყვები გულზე ვარდად მეფინებოდა. პატარა ვიყავი, დედის ყოველი სიტყვის მჯეროდა, ამიტომაც ოჯახისგან განებივრებული სოფლის გოგო-ბიჭებში დეზებიანი მამალივით მედიდურად დავაბიჯებდი.

ჩვენს სოფელში, კვირაში ერთხელ, ღამით სახალხო დღესასწაული იმართებოდა, რომელსაც ჯარიანობა ერქვა. მე რადგან პატარა ვიყავი, დღესასწაულზე არავის მიყვავდი.

ერთ დღეს ჩემმა უფროსმა ძმამ, ამჟამად ცნობილმა მეცნიერმა, პედაგოგიკისა და ფილოლოგიის მეცნიერებათა დოქტორმა, პროფესორმა გიორგი (იური) ბიბილეიშვილმა დიდი ხვენწა-მუდარის შემდეგ დღესასწაულზე წამიყვანა. ატყდა ერთი ცეკვა-თამაში. გოგო-ბიჭები ერთმანეთს ენაცვლებოდნენ. ერთ ადგილზე ველარ ვჩერდებოდი. თითქოს რაღაც ძალა მიბიძგებდა, მიდი, ბიჭო, მიდი, შენისთანა არნივივით ბიჭუნას ადგილი მაყურებლებს შორის კი არა, სცენაზეაო. უმაღვე მოცეკვავე გოგო-ბიჭებს შორის აღმოვჩნდი, მთელი მონდომებით გავუსვი და გამოვუსვი. ტაშის გრიალმა იქაურობა გააყრუა. „ყოჩაღ, ბიჭო, ყოჩაღ“, გაიძახოდნენ აქეთ-იქიდან. მოცეკვავე კი არა, ნამდვილი მეტეორი ხარო. მე კიდევ სიხარულისგან ლამის ზეცაში ვფრენდი. მხოლოდ მაშინ გამოვერკვიე, როცა

ჩემმა ძმამ სიყვარულით თავზე ხელი წამომარტყა და ყური ამინია, — შე პატარა წრუნუნა, ამხელა გოგო-ბიჭებს შორის ჩახტომა და ცეკვა-თამაში როგორ გაბედო. მერე ჩინეთის გამარჯვებული იმპერატორივით, მხრებზე შემისვა და სახლამდე ასე მიმიყვანა. აი, ამ დღეს ჩაისახა ჩემში ცეკვის სიყვარულის ნაპერწკალი, რომელიც შემდგომ ისე გაღვივდა, რომ ჭიაკოკონასავით მოედო სულსა და გულს.

ამ ამბის შემდეგ სოფელში მოცეკვავის სახელი გამივარდა.

მახსოვს, პირველ კლასში ყველა საგანს ერთი მასწავლებელი გვასწავლიდა. ძალიან გვიყვარდა ფიზკულტურის გაკვეთილები. როგორც არ უნდა გაგიკვირდეთ სპორტთან ერთად მასწავლებელი გაკვეთილზე ქართულ ხალხურ საკრავებზე დაკვრას გვასწავლიდა, ვცეკვავდით, ვმღეროდით.

ერთხელ მასწავლებელმა ეზოში გაგვიყვანა. მოვილხინეთ. მასწავლებელმა მითხრა, აბა, ჩვენო სახელგანთქმულო მოცეკვავე, პატარა ილიკო სუხიშვილო, მოდი ერთი მოხდენილი ქართული დაუარეო. უმაღვე წრეში შევვარდი, გავუსვი და გამოვუსვი.

ახალი ნაწვიმარი იყო, ისედაც გათამამებულ ბიჭს ბავშვების შეძახილი გამბედაობას მმატებდა: „გაუსვი, ბიჭო, ქართულად გაუსვიო“. მეც ცეკვა-ცეკვით ნელ-ნელა გუბეში აღმოვჩნდი, მივხვდი, რომ სველ მიწაზე გასმა უფრო გამიადვილდა. ვცეკვავდი, თავდავინწყებით ვცეკვავდი, მეგონა მიწას მოვწყვი და ზეცას ვეცეკვები-მეთქი.

ცეკვის შემდეგ ფეხის გულები მთლიანად გამწითლებოდა. მოგეხსენებათ, დიდ ჯიხაიში ნითელმინა ნიადაგი სჭარბობს, უცებ მასწავლებელმა ხელში ამიტაცა, ჩამიხუტა, მაკოცა და ყველას გასაგონად იყვირა: „ჩემო პანუნია, ნითელფეხება მშვიდობის მტრედო, ჩემო მშვიდობის მტრედო“. გოგო-ბიჭებმა იმ დღიდან

ნითელფეხება მტრედი შემარქვეს, თავიდან ცოტა ვბრაზობდი. ერთხელ ჩემმა კლასელმა გოგონამ მითხრა, თემო, ნუ ბრაზობ, ყვავს ხომ არ გეძახით, ულამაზესი ნითელფეხება მტრედი შეგარქვითო. იმ დღის შემდეგ დავფიქრდი და სახელიც შევიფერე, თანაც ისე, რომ თემური აღარც მესმოდა.

რამდენიმე წლის შემდეგ ოჯახთან ერთად ქ. ბათუმში გადმოვედი საცხოვრებლად. დიდი სურვილი მქონდა ცეკვის წრეზე მევლო, სადაც პედაგოგი გივი ჩიხლაძე გახლდათ. თუმცა მოგეხსენებათ, სურვილი ერთია, შესაძლებლობა

მეორე. რადგან სოფლიდან ახლად ჩამოსული ბიჭი ვერ ვბედავდი ცეკვის წრეზე შესვლას, ამიტომ სიმღერის გუნდში ჩავენერე, რათა ცეკვასთან ახლოს ყოფნის შესაძლებლობა მქონოდა. ვიდექი მათ გვერდით და ვგრძნობდი, რომ ჩემი სული მოცეკვავეებთან, სცენაზე ტრიალებდა. რამდენჯერმე ვიფიქრე, სოფლის მსგავსად, მოდი აქაც წრეში შევვარდები და ისეთ ცეცხლს დავანთებ, ყველას გავაკვირებ-მეთქი, მაგრამ რატომღაც ვერ ვბედავდი. რა ვიცოდი თუ წინ ასეთი მომავალი მელიოდა.

ხოჭო

ერთხელ თემური სანადიროდ წავიდა. მალლა, კლდოვან ადგილებში მოუწია ასვლა. შემოაღამდა. ხედავს როჭო მოფრინავს, როჭო რომელიც დღისა და ღამის გასაყარზე ეშვება ბარად და ეს დაშვება იმდენად ძლიერია, თვითმფრინავით ჩაგიქროლებს თვალწინ და ისეთ ხმას გამოსცემს, გეგონება სიმფონიური ორკესტრის მიერ შესრულებულ მუსიკას ისმენო. შემოქმედი კი რის შემოქმედიცაა, რომ ეს სასწაულებრივი მოვლენა ყურადღების მიღმა დაეტოვებინა. ასე ჰპოვა ასახვა ცეკვის დიდი მანქანის შემოქმედებაში როჭოს ფენომენმა. თემურის მეხსიერებაში ღრმად

აღბეჭდილი როჭოსეული მუსიკა მისი ნახაზიდან გამომდინარე რეპერტუარის ერთ-ერთ ძირითად ელემენტად იქცა. უძლიერესი ვაჟების ცეკვას როჭოს შლეგი მოძრაობა ადგას გვირგვინად, ხოლო მისი ფრთების მოძრაობით გამონვეული ხმათა სიმფონია კი მაყურებლის შთაგონების წყაროდ იქცა, რაც იმას ნიშნავს, რომ ჭეშმარიტი ხელოვანის ნიჭი მრავალნახნაგოვანია. თემური გარდა ქორეოგრაფობისა, მახვილი სმენითაც გამოირჩევა და ბუნების სასწაულებრივ მოვლენებს თავის შემოქმედებაში ანვითარებს.

ლილი - შამოქაქელის მუზა

საკოველთაოდაა ცნობილი, რომ მსოფლიო მნიშვნელობის ესპანელი მხატვრის სალვადორ დალის მუზა რუსული წარმოშობის ქალბატონი გალა გახლდათ, რომლის სიყვარულშიც მხატვარი სიცოცხლის ბოლომდე იწვოდა, გალა მისთვის უკვდავება იყო. ყოველი დიდი ხელოვნება მუზების გარეშე წარმოუდგენელია. თემურ ბიბლიეიშვილის მუზა, ქალბატონი ლილი, გალასგან განსხვავებით მხოლოდ მისი შემოქმედების მუზაა და სხვა არაფერი. მუზა, რომელიც თემურს შემოქმედებით სანყისებზე გამოუგზავნა უფალმა და ყოველი წარმატება თუ წარუმატებლობა მასთან ერთად გაიზიარა. როგორც ბატონმა თემურმა მიაბზო, საქართველოს ძნელბედობის ჟამს, როცა ქვეყნად უდენობა, უწყლობა და შიმშილი მძვინვარებდა, ქალბატონი ლილი თავის შემართებითა და ენერგიულობით ჯარასავით დატრიალებდა გაყინულ სარეპეტიციო დარბაზში და მოცეკვავეებს შრომის ნყურვილით აღანთებდა, მისი ქმედება ამოფრქვეულ ვულკანს ჰგავდა, სადაც ძალას, ენერგიას და საქმის სიყვარულს წინ ვერაფერი

დაუდგება. ლილის წყალობით დარბაზი ყოველი კუთხით სანთლებით ნათდებოდა, თავად კი, ორი სანთლით ხელში იდგა დარბაზის შუაგულში და კელაპტარით იწვოდა მისი სული და შემართება.

ერთხელაც საქმით გართულს სანთლები ხელში ისე ჩაუდნა, რომ ვერაფერი გაიგო. ბატონმა თემურმა დამწვარი ხორცის სუნი იგრძნო, მივარდა, იქვე წყლით სავსე დოქს დასწვდა და ხელებზე გადაასხა. კანმა შიშინი დაიწყო. მაშინ კი, ლილის ქალურმა სისუსტემ სძლია და გული წაუვიდა.

როგორც თემური ამბობს, ლილი საქმისთვის თავდადებული ადამიანია. თუ საქმეს სჭირდება, ასე უნდა იყოს და მორჩა! იმას აუცილებლად შეძლებს. მისთვის ნებისთინ თუ უნიბლიედ ნებისმიერი ჩინოვნიკის კარი ღიაა, ის ყველა გზას მიმართავს მიზნის მისაღწევად. დასჭირდება? — ფანჯრიდან შევა, ფანჯარას ჩაუკეტავენ? — ჭერიდან თოკით ჩავა და საქმეს მაინც გააკეთებს.

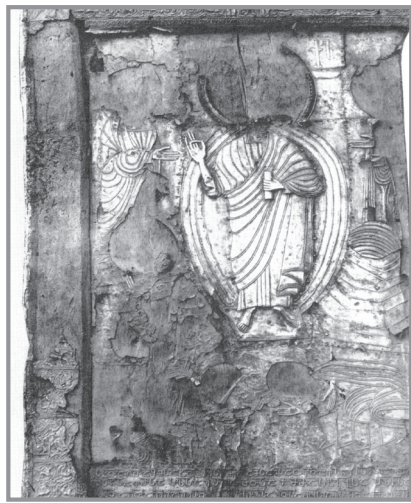
ლილი სწორედ, რომ თემურ ბიბლიეიშვილის შემოქმედების ღერძია, მუზაა, მისი სიძლიერეა.

დაბრუნებას უნდა საუფრო

1918 წლის 26 მაისს ქართველმა ხალხმა დამოუკიდებლობა იზიარა, საქართველო ახალ ცხოვრებას იწყებდა. თუმცა ხანმოკლე ალონდამ მისი დამოუკიდებლობა.

1921 წელს რუსეთის მიერ ანექსიის შემდეგ ექვთიმე თაყაიშვილმა საქართველოს მთავრობასთან ერთად დატოვა სამშობლო და განძს მეთვალყურედ გაჰყვა ემიგრაციაში. გახიზნულმა მთავრობამ თან წაიღო საქართველოს განძი, რომელშიც შედიოდა საქართველოს მუზეუმების დაცული ძვირფასეულობა: ოქრო-ვერცხლის ხატები და თვალ-მარბალით მოჭრილი სხვა საგანგებო, ძვირფასი ხელნაწერები, ზუზუნდის დადიანისული სასახლის განძეულობა, ბელათის, მარტვილისა და სხვა-დასხვა მონასტრებიდან წამოღებული ნივთები. მიუხედავად იმისა, რომ განძის მისაპურად საქართველოს მთავრობა ითვლებოდა, ფაქტობრივად განძს ექვთიმე თაყაიშვილი მიუტოვებდა. განძი სულ 39 ყუთი იყო, ექვთიმეს იგი მარსელის განძში ჰქონდა შენახული. განუზომელია ექვთიმე თაყაიშვილის ღვაწლი ქარველი ერის საგანგებო გადაწყვეტის საქმეში. მიუხედავად დიდი გაჭირვებისა, ექვთიმე თაყაიშვილმა საქართველოს დაუბრუნა ეროვნული საუნჯე.

ქრისტიანი „რაჭველები“ პერიოდულად გიამგობთ ექვთიმე თაყაიშვილის მიერ დაბრუნებული საგანგებო შენახვა.

შემოქმედის ხატები

შემოქმედის ფერისცვალების ხატი წარწერის თანახმად 886 წელს განეკუთვნება, იგი ძლიერ დაზიანებულია და რესტავრაციის კვალი ემჩნევა. ხატის ჩარჩოს ზედა ნაწილი ორნამენტისა და ცალკეული ფიგურების გამოსახულებათა სტილის მიხედვით XIII საუკუნეს ეკუთვნის. კომპოზიციის ქვედა ნაწილში გამოსახულ მოციქულთა ფიგურებს რესტავრაციის კვალი ეტყობა. ქრისტე გამოსახულია

ფეხზე მდგომი, მაკურთხებელი მარჯვენით, მარცხენა ხელში გრაგნილი უკავია. წინასწარმეტყველნი ვედრების პოზაში დგანან.

შემოქმედის მდიდარი საგანძურიდან შემორჩენილია ქართული რელიეფური პლასტიკის შესანიშნავი ძეგლი, XI საუკუნის ვერცხლის ხატი (ფირფიტები), რომელზეც გამოსახულნი არიან წმ. ნიკოლოზი და წმ. ბასილი. ორივე ფირფიტა დაკრული იყო ღვთისმშობლის ხატზე. ფირფიტები ერთი ზომისაა, ვიწრო, მაღალი, ნახევარწრიული მოხაზულობით, თითოზე თითო წმინდანია ფრონტალურად გამოსახული; მათ ხელში წიგნები უჭირავთ. ფიგურებს ახლავს შესაბამისი წარწერები, ამასთან წმ. ნიკოლოზის ფირფიტაზე მთელი არე შევსებულია ასომთავრული წარწერით: „ქ. სახელითა ღმრთისათა შეიქმნეს მამასახლისობასა ეფთმისა ელითა ივანე მონისძისათა...“ გვერდით სხვა წარწერაა: „ქრონიკონი იყო ს“ (1040 წ.).

როგორც წარწერიდან ჩანს ოქრომჭედელი ყოფილა ივანე მონისძე. ხატები ინახება ხელოვნების სახელმწიფო მუზეუმში.

ბრეთის ჯვარი

ბრეთის საწინამძღვრო ჯვარი შესრულებულია X-XI საუკუნეების მიჯნაზე, ოქრომქანდაკების გაბრიელ საფარელის მიერ. ჯვრის წარწერაში ნათქვამია: „შეიქმნა ელითა გაბრიელ საფარელისათა“. სხვა წარწერებში მოიხსენიება ისტორიული პირი ბაგრატ

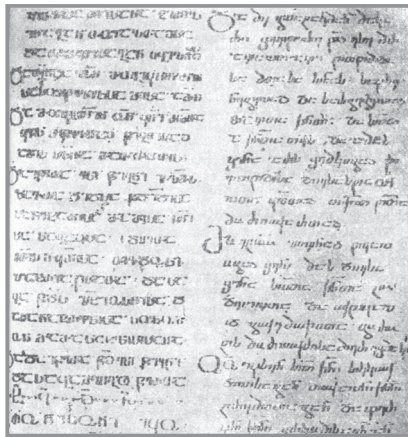
საკანძერი

— აფხაზთა მეფე. ჯვარი მოოქროული ვერცხლისაა. ტარი ფოთლოვანი სახეებითაა დაფარული, ბურთულზე კი მედალიონებში მახარებელთა რელიეფური ფიგურებია. ჯვარზე დაკრულია ჯვარისებრი ფირფიტა ქრისტეს ქანდაკებით. ჯვრის ბოლოებში ორი მედალიონია ანგელოზის და ნვეროსანის წმინდანის, აგრეთვე არის ორი გამოსახულება: წმ. მარიამის და იოანე მახარებლის.

ბრილის ჯვარი

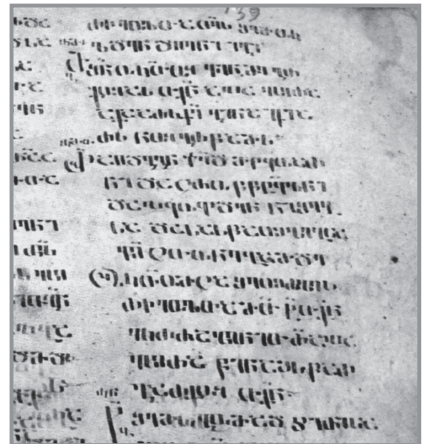
ბრილის ჯვარი, ანუ დავით კურაპალატის ჯვარი შესრულებულია X საუკუნეში, შესანიშნავი ოქრომქანდაკებლის ასათ მოქმედის მიერ. ჯვარი აღმოჩენილ იქნა სოფელ ბრილში (ხაშურის რაიონი). ნანარმოები მნიშვნელოვანია თავისი მხატვრული და ისტორიული ღირებულებით. ჯვრის წინა მხარეს გამოსახულია ჯვარცმული ქრისტე და სხვა წმინდანთა ფიგურები — მარიამი და იოანე ჯვარცმულის ორსავე მხარეს, ზემოთ მამალმერთი, ქვემოთ კი ღვთისმშობელი ყრმით. სხვა გვერდები დაფარულია ორნამენტებით და შემკვეთის ნარწრებით. წინა პირზე არის ნარწრა: „ქრისტე ადიდე ღღეგრძელობით დავით კურაპალატი, ამინ“; ზურგზე: „ასათ მოქმედი“.

სინური მრავალთავი

სინური მრავალთავი, რომელიც 354 ფურცლისაგან შედგება, გადანერილია 864 წელს; იგი პირველი თარიღიანი ხელნაწერია. მრავალთავი წმინდანთა ცხოვრება-მარტვილობის კრებულია, დღემდე გადარჩენილ ნაწილში 18 ავტორის 50 თხზულებაა. სინური მრავალთავის გადამწერია კალიგრაფი და სასულიერო მოღვაწე მაკარი ლეთეთელი, რომელიც იყო ეფრემ მანყვერელ ეპისკოპოსის ნათესავი და გრიგოლ ხანძთელის მოწაფე. გადანერაში მოწაწილობა მიუღიათ აგრეთვე მის სულიერ ძმებს — პიმენ კახს და ამონას, რასაც გვამცნობს ტექსტის ბოლო გვერდებზე მაკარის ანდერძი: „მე მაკარი ლეთეთელი, ძ გიორგის გრძეისა, ცოდვილი ფრიად, ღირს მყო ღმერთმან შესაქმედ წმიდისა ამის წიგნისა მრავალთავისა თანა-შენეწითა ძმისა ჩუენისა სულიერად პიმენ კახისათა და ელთ-წერითა დედისა ძმისწულისა ჩემისა ამონა ვახტანგ მოძარღულისა ძისათა, სასენებელად სულთა ჩუენათს და სულთა მშობელთა ჩუენათს და ყოველთა გარდაცვალებულთა თსთა ჩუენათს... დაინერა ესე წიგნი იერუსალემს, ლავრასა დიდსა წმიდისა და ნეტარისა მამისა ჩუენისა საბასსა დღეთა ღმრთის მოყუარისა თევდოსი პატრეაქისათა და საბა-წმიდას პატიოსნისა და სანატრელისა სოლომონ მამასახლისათა.“

და დაინერა წმიდა ესე წიგნი დასაბამითგან წელთა ხ, ქრონიკონი იყო პდ. და მე გლახაკმან მაკარი, შევწირე წმიდა ესე მრავალთავი წმიდათ-წმიდასა მთასა სინას სასენებელად და სარგებელად თავთა ჩუენთა და სულთა ჩუენთათს“. მაკარის მიერ სინას მთის მონასტრისათვის შეწირული მრავალთავი ახლაც იქ ინახება.

მარტვილის ოთხთავი

მარტვილის ოთხთავი გადანერილია 1050 წელს იოანე მესვეტის და არსენის მიერ, ივანე ფარჯანიანის დაკვეთით: „მე ივანე ფარჯანიანმა დავინერე წმიდა ესე სახარება სალოცველად თავისა და სულისა ჩემისა და ძმათა და შვილთა ჩემთა“. ამის ქვემოთ გადამწერნი მოიხსენიებიან: „დაინერა წმიდა ესე სახარება ელითა ადიდენ ღმერთმან, იოვანე მესუეტისათა, ლოცვასა წმიდასა თქვენსა გვერდით... და მეც გლახ სანყალობელი სულითა არსენი ეშმს ძე... იესუ ქრისტე, შეინყაღე სანყალი და მწარედ ცოდვილი არსენი მწერალი. ქრონიკონი იყო სო“ (1050 წ.). იოანე მესვეტე ცხოვრობდა მარტვილის მონასტრის კოშკ-სვეტში, აქვე გადაუწერია მას აგიოგრაფიული კრებული 1030-1031 წლებში, ვახტანგ ფარჯანიანის შეკვეთით. ხელნაწერში ასოები შემკულია სტილიზებული ფოთლებით, ზოგი ასო თავადაა სტილიზებული ფოთლის მსგავსად გამოყვანილი.

დავით კიკოლაშვილი

ივანე გაბრაზიონ-გაბონიშვილი ჭიჭინაძეების შესახებ

1278 წელს როდესაც მონღოლთა თარეში საქართველოში მიმდინარეობდა სამხრეთიდან გვარის შთამომავლები გამოექცნენ საცხოვრებელ ადგილს და მოასვენეს ხატი წმინდისა ღვთიმშობლისა დროსა მეფისა დიმიტრისასა და მიართვეს მეფეს ხატი იგი, რომელსა ჯილდოთ მის შთამომავლებს უბოძა წოდება აზნაურთა და სახასოთა ადგილთა შინა მამული და აგრეთვე იმერეთსა შინა.

1722 წლის სარუსთველო დროშის განწესებაში კი წერია:

ამისნი დროშის მტვირთველნი ნორიას ჭიჭინაძენი ყოფილიყვნენ და ჩვენცა ამისნი დროშს მტვირთველნი ნორიას

ერთ-ერთი პირველი ნაშრომი ქართული გვარების წარმომავლობის შესახებ ეკუთვნის ცნობილ სახელმწიფო მოღვაწეს, მწერალსა და მეცნიერს იოანე ბაგრატიონ-ბატონიშვილს.

ვახუშტი ბაგრატიონის საისტორიო წყაროებიდან ჭიჭინაძეთა გვარის საგვარეულოს განსახლების შესახებ აღწერილია, რომ მათი წინაპარნი იყვნენ მთავრად დადგენილი

ვანსა შინა (ეს ის ვინია, რომელიც დღეს თურქეთის ტერიტორიაზეა, ძველი ტაო-კლარჯეთი, მეს-

ხეთი. თათრების შემოსევის დროს ქრისტიანობითურთ გამოვიდნენ და დასახლდნენ ჩხერიმელას სათაურში, რომელიც ხარაგაულის რაიონში მდებარეობს და ახალ სოფელს უწოდეს იგივე სახელწოდებით ვაჰანი-ვახანის ხეობა და ციხე. ვანი საქართველოში რამდენიმეა, მხოლოდ იმერეთში შემორჩა ვაჰანი-ვახანის სახელწოდებით).

ჭიჭინაძენი ყოფილიყვნენ და ჩვენცა მათვე მივანდვეთ, ეგრეთ რომე, ოდეს ადგილსა წაასვენონ, ერთს ძლიერსა და უმჯობესსა კეთილ-ცხენოსანსა კაცსა ხელთა მიათვალევდნენ და სხვანი ჭიჭინაძენი გარე შემოხვეოდნენ ომსა შინა, გინა მშვიდობასა და ოდეს ადგილსა დაისავანონ, ქეშიკი და მცველობა ამათ მიანდონ დროშისა“.

შენგებრა ბერ პაისოსთან - ფაქტუა არ ვიცი, რა ენაზე ვესაუბრებოდით ერთმანეთს, ამ ბერძნული არ ვიცი და მან კი ქართული

დავით გიორგოზიანის მოგონება

ათონზე პირველად რომ ვიმოგზაურე, ბერი პაისი ცოცხალი გახლდათ. სიხარულით გაუხსენებ მამა პაისოსთან ყურთიერთობას. რომელსაც ვთხოვდი, რომელი გაუმბაროდა მასთან შეხვედრისა, რათა გულთ მეთხოვა, ჩემი ქუყნის, იველით დალოცვა.

იველით მონასტრის მოლოცვის შემდეგ გავეგზავნეთ ყუთლამუშის მონასტერში. იქიდან გზა მიდის ბერი პაისის სენაკისკენ. იველითიდან წამოსულს ღია ქიქვიშ მინჯდა დაჩინა. გაუბედა მამა პაისოსთან წასვლა. გზაში ყამრავი ხალხი შემხვდა. ყველა უნთხა და იმავს მეუბნებოდა - ბერი პაისოსთან მივინჯა ყველა დამთავრდა. გზა მანისკ მშვიდად გაუგზავნა. მივადრევი უნთ პაისთან ქონივით სახლს.

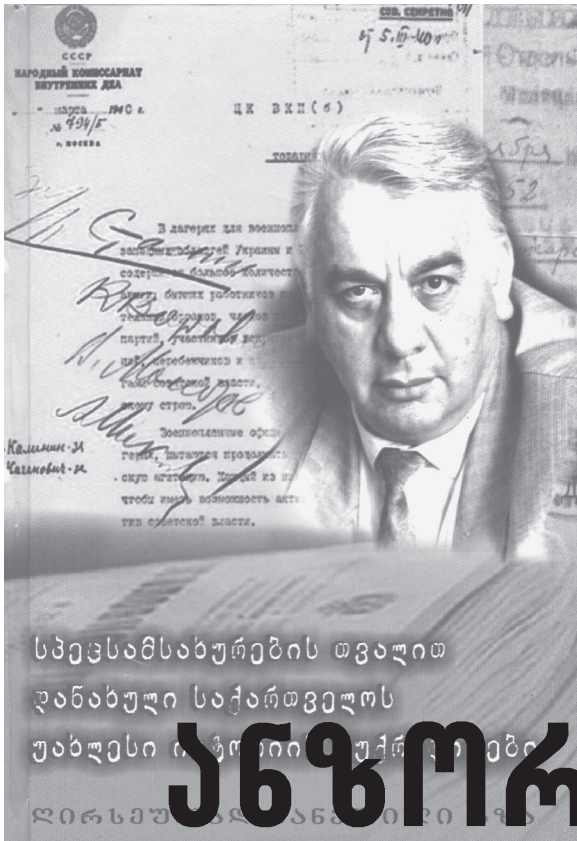
ლობესთან ჩაქათლამუში, თორთობადა და სყალი ეწყო. წაწინავე შევნიშნე - "ეკლოგია" - ჟურნალი. იქ მისულვებს ყველას უძღვრა ჟურნალი, მიიღოთავე შემოთავაზებულად ხილი. სენაკში შესვლამდე ხარო ყნა დაჩინა. რამდენიმეჯერ ვსადრე. აჩინა ვამომხვდა. გულში ვთქვითობდი, მამა პაისო, ხომ ვიცი, რომ დიდი მამა ხარ. მე რომ მოვუდი და ღამის გასათვად არ მაქვს, ისიც ხომ გეცოდინებდათ. აქედან აჩინა წავალ, თუ არ მიმიღებთ-მეთქი. მამა პაისის ვამოსვლამდე გემინივად მივინჯოთ ხილი, ჩაქათლამუში, სყალიც. ცოცხა არ თუოს, რავემომინბო და რავემადლდი ვიდიც. მერე ვიდივ უნთხერ მივუდი ქიშქართან და ხარო დაჩინე.

რას ვხვდავ, ვამოვიდა თუთონივინა, მომლომარო, სახეგაცვივინოვნივული მამა პაისი. დღემდე არ ვიცი, რა ენაზე ვესაუბრებოდით უნთმანეთს. ბერძნული მე არ ვიცი და ქართული იმან არ იცოდა, მაგრამ უნთმანეთის ვაგება არ ვაგვქინივებდა. შეხვედრისთანავე დახეპინივული თონა ვყთხარო, - ეკლოგიც იველით - აჟურთხე იველით-მეთქი. ამის თქმა თუო და ხმის ჩამხერი ჩავინთუ. დღესაც მაქვს მამაოს საყბარო ჩანერილი, პინლომილითანი ღოცავს ჩვენს ქუყანას.

ვსდობობდი, ვამომეცყველებით, ხელებით ამეხსნა ჩემი გულისხარები. ამასობაში რამდენიმე ადამიანი მივიდა მასთან. მათ ყთარგმნეს ჩემი ხალაჩარავები. მამა პაისიმ რამშვიდობებისას დიდი ჯვარცმა ვამომიციანა, მისახსოვინა და მითხრა, - იმ მაღალ მთაზე, სადაც შუქი მოჩანს, კვლამში ჩემი სახელთ მიდი და ღამეს ვაგათუვებინებინო. მამა პაისის ღოცვით იმ მონასტერში ჩემი გასათუვებელი ადგილი აღმოჩინდა. მაშინ რასაც ვანვიცდიდი, ამის სიყვით ვადმოცემა მიქინს.

თეა ცაგურიშვილი

ამბროსიის სიყვარულის აქილევსის ქუსლი ანზორ მაისურაძე

ბატონანზორ მაისურაძეს მთელი საქართველო იცნობს, მითუფრო რაჭველი საზოგადოებისათვის მეტად საკვათიო ადამიანია... ვალერიან გრძელიმ ვიღი:

— ანზორი და მე დღემდე ხშირად ავდივართ მშობლიურ რაჭაში, ჩვენს ულამაზეს ადგილებში, სოფლებში ცხმორსა თუ სევაში, ასევე ანზორის დედუღეთში ღვარდიანში, რომლებთანაც გვაკავშირებს არა მარტო სიყვანვილე, არამედ სიჭარბაბაც, ერთად ყოფნის ლამაზი დღეები. აი ასე საუბრობენ მასზე რაჭველები.

წიგნი, რომელიც ბატონმა ანზორმა გამოსცა, მისი ცხოვრების ერთგვარი ანარეკლია. ეს არის მემუარული ჟანრის ნაშრომი, სადაც ავტორი დაუვინყარი ისტორიული ფაქტებით იხყრობს მკითხველის ყურადღებას. შთამბეჭდავად აცოცხლებს XX საუკუნის პოლიტიკურ ფაქტებსა და საზოგადოებრივ მოვლენებს და მარტივი ლიტერატურული ენით აწვდის მკითხველს.

ბთავაზოვთ ერთ-ერთ ეპიზოდს, რომელიც მის სიყვანვილესა და რაჭასთან ურთიერთობას ეხება.

სიყვანვილე

ამზორ მაისურაძე (ამბროსიი) მიეკუთვნება იმ თაობას, რომელმაც საკუთარ თავზე გადაიტანა მეორე მსოფლიო ომის სიმწვავე. 1937 წლის 9 მაისს, ქ. თბილისში დაიბადა. მისი ოჯახი: მამა-ამბროსი, დედა-თამარი (შინაურობაში ნატო, ნატალი) და ძმა იური თავდაპირველად „ნახალოვკაში“,

დურგლიშვილის ქუჩაზე ცხოვრობდნენ, შემდეგ ორჯონიკიძის ქუჩაზე გადასახლდნენ. 1937 წელს ამბროსიის მამამ ქობულეთის ქუჩაზე იმ სახლის მშენებლობა დაიწყო, რომელშიც ის დღემდე ცხოვრობს.

წარმოშობით ამბროსიის წინაპრები ონის

რაიონის სოფელ ცხომორიდან არიან. მისი ბაბუა ქარელში ცხოვრობდა. როგორც რაჭველი, ტრადიციულად პურის მცხოვრელი გახლდათ. ცოლად მაგრაქველიძეების ქალი ჰყავდა. მათ სამი ვაჟიშვილი და ერთი ქალიშვილი შეეძინათ. მრავალშვილიანობის გამო ამბროსიჩის მამამ საცხოვრებლად თბილისი აირჩია და მამაპაპისეული კერია ძმებს დაუტოვა, თუმცა სოფელთან კონტაქტი არ გაუნწყვიტავს.

1941 წლის 22 ივნისს სამამულო ომი დაიწყო. ახალგაზრდები საომრად მიდიოდნენ, ქვეყანა თავდაცვით რეჟიმზე გადავიდა. ამბროსი მაისურაძე, სურვილის მიუხედავად, ჯანმრთელობის მდგომარეობის გამო, ფრონტზე არ გაიწვიეს.

შექმნილი მძიმე ვითარებიდან გამომდინარე, ამბროსიჩი და მისი უფროსი ძმა დედამ ქვემო რაჭაში, თავის მშობლიურ სოფელ ღვარდიაში წაიყვანა. სწორედ აქედან ჩაესახა ამბროსიჩს რაჭის და სოფლის მიმართ დიდი სიყვარული.

ზედა ღვარდია მდებარეობს ამბროლაურის რაიონში, რაჭის ქედის ჩრდილოეთ კალთაზე, მდინარე რიონის მარცხენა მხარეს, ზღვის დონიდან 700 მეტრ სიმაღლეზე, რაიონული ცენტრიდან 27 კილომეტრში.

ზედა ღვარდია ძველად სოფელ ღვარდიის ნაწილი იყო, შემდეგ ცალკე გამოეყო. ის ისტორიულ წყაროებში XVI საუკუნის II ნახევრიდან იხსენიებოდა ზედაღვარდიის სახელწოდებით. სოფელში იდგა წმინდა გიორგის სახელობის პატარა ეკლესია, რომელიც ბოლშევიკებმა დაანგრეს, თუმცა ამის ჩამდენ სოფლის მკვიდრს მომავალში კარგი დღე არ დადგომია. ეკლესია, ღვარდიელების ძალისხმევით, ბოლო წლებში იქნა აღდგენილი.

დედუღეთისადმი პატივისცემას ამბროსიჩი დღემდე გულით ატარებს და როგორც კი საშუალება მიეცემა მშობლიურ კუთხეს სტუმრობს. მისი თაობის თითო-ოროლა შემორჩენილი „სოფლის ბიჭები“ ერთმანეთს რომ შეხვდებიან თავს კვლავ ახალგაზრდულად გრძნობენ და ბუნების ნიაღში ბავშვობას იხსენებენ.

ერთი სიტყვით, ამბროსიჩისთვის რაჭა დღემდე სიყვარულის აქილევსის ქუსლია“.

ამბროსიჩის ბაბუა — დათა მონონელიძე გონიერებითა და შრომისმოყვარეობით ცნობილი პიროვნება გახლდათ.

ერთხელ, დედუღეთის სახლის ჭიშკართან სოფლის მკვიდრმა, კომუნისტმა ვალამია ხალიანმა ჩაიარა. იქვე მდგომმა დათა ბაბუამ ვალამია შეაჩერა და ირონიულად გადაულაპარაკა:

— ვალამია, დაიდგი ხომ უღელი და სახნავი ჩემ ნაფუძვარში?!

შენჭურებშიძველდროშიც ბაყაყებიყიყინებდნენ და ახალშიც... მე კი, მაშინაც ღვინო მესხა ჭურებში და ახლაც. შრომა საჭირო ბიძია, შრომა. ცარიელი

ლაპარაკით, უშრომელად არაფერი შეიქმნება.

დათა იქვე მდგომმა მისმა მეუღლემ დატუქსა:

- გაჩუმდი, შესულძაღლო, არ დაგვაბეზლოსო...

დათა ბაბუა ზოგჯერ ეტყოდა ხოლმე პატარა ანზორს — ასე ცხოვრება აღარ შეიძლება, დადგება დრო, როცა კომუნისტებს ყავლი გაუვათო.

სოფელში ერთი საინტერესო კაცი ილია ვანაძე ცხოვრობდა. ყმანვილი ამბროსიჩი მას სხვადასხვა თემებზე ხშირად ესაუბრებოდა. ილია შეწუხებული გადაულაპარაკებდა ხოლმე ამბროსიჩს: - ხორცი, ტყავი, მატყლი, ყველი, ე.ი. ყველაფერი სახელმწიფოს მოაქვს, მე კი კურკლის გულისათვის ხომ ვერ მოვაშენებ საქონელს...

ამბროსიჩმა რაჭველი გლეხების ნაწინასწარმეტყველები არ დაიჯერა. თუმცა, როგორც მომავალმა აჩვენა, დატა ბაბუა ბრძენკაცი გამოდგა. ბრძენკაცი იმიტომ, რომ მიწის ფასი იცოდა. იცოდა, რომ ის, ვინც მიწისა და მეურნე კაცის ურთიერთობებს უმაღლეს ზნეობრივ რანგში არ აიყვანდა, ასეთი საზოგადოებრივი სისტემა, დღეს იქნებოდა, თუ ხვალ, მაინც განწირული იყო.

ამბროსიჩზე სოფელმა, ყველა თვალსაზრისით, უდიდესი ზეგავლენა მოახდინა. მას, მიუხედავად გაჭირვებული ბავშვობისა, თავი დაჩაგრულად არასდროს უგრძვნია. ბუნებით შინაგანად თავისუფალი, სიყვარულის ატმოსფეროში ლაღად იზრდებოდა. ოჯახის გარდა მას ხელის ნამკვრელი არავინ ჰყავდა. ამიტომ იყო, რომ იმთავითვე მხოლოდ საკუთარი თავის იმედად უნდა ყოფილიყო, ცხოვრებაში გზა დამოუკიდებლად უნდა გაეკვლია.

ამბროსიჩს ბავშვობიდან მოსწონდა ქვეყანაში უფასო განათლება. სამედიცინო მომსახურება, მაგრამ ბევრი პასუხგაუცემელი შეკითხვაც უჩნდებოდა. მით უმეტეს, როდესაც ამჩნევდა, რომ გარშემო იყვნენ ისეთი ადამიანები, რომლებიც სხვის ნაწვალზე-საოფლარს ითვისებდნენ, თუმცა, მაშინ ამჟამად პროტესტის გამოხატვა არ შეეძლო.

ერთ დღეს, ჭიშკართან სოფლის „კანტორაში“ მიმავალმა, ლადიკო მონონელიძემ ჩქარი ნაგბიჯით ჩაიარა. ოთხი მცირეწლოვანი შვილის დედას ქმარი ფრონტზე ჰყავდა. მას თითქმის დედიშობილა ხუთი-ექვსი წლის ბავშვი, ერთნაირად მტვერში და ჭუჭყში ამოგანგლული, თუთის ჭამისგან ცხვირ-პირ მოზუნტლული ტირილ-ტირილით უკან მიჰყვებოდა და საჭმელს ითხოვდა. დედა სურვილს ვერ უსრულებდა და სასონარკვეთილი სთხოვდა, რომ შინ დაბრუნებულიყო.

ამის მნახველმა ამბროსიჩის დედამ, ქალბატონმა თამარმა ბავშვი სახლში შეიყვანა, შვილების დახმარებით დაამშვიდა, დაბანა, გაასუფთავა, ტანსაცმელი (მატროსკა) ჩააცვა და დააპურა. ბავშვმა ტირილი შეწყვიტა, გახალისდა, გუნებაზე მოვიდა. ამბროსიჩმა და იურიმ დედის

სიკეთით დიდად გაიხარეს. ასე დაიწყო და დღემდე გრძელდება ამბროსიჩის მეგობრობა ლუბური მონონელიძესთან.

ამ ეპიზოდს ბატონი ლუბური ხშირად იგონებს უდიდესი მადლიერი გრძნობით.

ლუბური მონონელიძემ, რომელიც ნიჭიერებით გამოირჩეოდა, მართალია უმაღლესი განათლება ვერ მიიღო, მაგრამ შესანიშნავი ოჯახი შექმნა, ორი შვილი შეეძინა და ქუთაისში დაიდო ბინა. ამბროსიჩის მიმართ დიდი სიყვარულის გამო მისმა ვაჟიშვილმა ავთანდილმა „ჩეკისტის“ რთული პროფესია აირჩია და ორი ათეული წელი საქართველოს სახელწიფო უშიშროების სამინისტროში იმსახურა ისე, რომ მამის ბავშვობის მეგობრის სახელი არ შეურცხვენია.

სათიბში ბალახზე წამონოლილი მეგობრები ვარსკვლავებით მოჭედულ ზეცას ხშირად შესცქეროდნენ. ოცნებებში წასულმა, ზეცის ცქერით მორიგი ასეთი ტკბობისას, ამბროსიჩმა ლუბურის უთხრა: — დაიმახსოვრე, მოვა დრო და ჩვენ სოფელში ვეტმფრენით ჩამოგიყვან... ლუბურის გაეცინა, ვერაფრით დაიჯერა, რა თქმა უნდა. ამბროსიჩი ბავშვობიდან სიტყვის კაცი იყო და აუსრულა კიდევ დანაპირები მეგობარს.

ერთ ზაფხულის დღეს, ამბროსიჩი ქუთაისში მივლინებაში იმყოფებოდა. არასამუშაო დღეები ახლოვდებოდა. კოლეგებთან საუბარში ამბროსიჩს გაახსენდა მეგობრისთვის ბავშვობაში მიცემული სიტყვა. ბრძანებაც სასწრაფოდ გაიცა. რამდენიმე წუთში ვეტმფრენი რაჭაში გასაფრენად მზად იყო.

„კაგებეს“ მუშაკები მოულოდნელად „ლუბურის სახლში ეახლნენ და მათთან ერთად წამოსვლა სთხოვეს. ცოტა არ იყოს შიში შეეპარა და იმაზე დაიწყო ფიქრი - სადმე რამე ხომ არ შემეშალაო...

ლუბური პირდაპირ აეროპორტში მიიყვანეს და ამბროსიჩს ჩააბარეს. გულზე მოეშვა, საოცრად გაკვირვებული ჩანდა, თუმცა მეგობრის ხილვით დიდად გაიხარა. შემდეგ ბავშვობის მეგობრები ვეტმფრენში ჩასხდნენ და რაჭისკენ, მშობლიურ სოფელ ღვარდიისკენ „შეუბერეს“.

მფრინავი რაჭველი, მათი მეზობელი სოფლე-ლი, ზოდელი აღმოჩნდა. ამბროსიჩის თხოვნით, ვეტმფრენი რიონს დინების სანინალმდეგო მიმართულებით აუყვა. ეს მარშრუტი ცოტა რთული

და სარისკო გამოდგა, თუმცა იქაური სილამაზის ხილვა რისკის ფასად წამდვილად ღირდა.

ნახევარ საათში ვეტმფრენი რიონისა და შარეულას შესართავს მიუახლოვდა. სად დავსვათ ვეტმფრენიო – იკითხა მფრინავმა. ამბროსიჩმა ზუსტად იმ მინდორზე და ზუსტად იმ ადგილზე მიუთითა, სადაც ბავშვობის მეგობარს ერთ ერთ დროს სიტყვა მისცა. ზუსტად იმ ადგილას დაეშენენ.

ღვარდიასი ორ დღეს დარჩნენ. შემდეგ მეგობრებს ვეტმფრენმა ისევ მოაკითხა და შთაბეჭდილებებით და ბავშვობის მოგონებებით გახარებულები ქუთაისისკენ გაემგზავრნენ.

ამბროსიჩის და ლუბურის მეგობრობა იმდენად გულწრფელი, ალალი და სითბოთი სავსეა, რომ მაღალ თანამდებობაზე ყოფნისას, ქუთაისში მივლინებებში ჩასულ ამბროსიჩს, როდესაც თავს სხვადასხვა რანგის პარტიულ-სამეურნეო მოხელეები დასტრიალებდნენ, ამბროსიჩი ლუბურის გარეშე არსად სტუმრობდა. ჰოდა, იყო სუფრის თავში წამობრძანებული ბატონი ლუბური, ამბროსიჩის გვერდით ამდენ საპატიო ხალხში და ბავშვობის მეგობრობის სიყვარულით ტკბებოდა.

იმის გამო, რომ სასკოლო ასაკმა მოუწია, 1944 წელს ამბროსიჩი დედამ თბილისში წამოიყვანა და მე-6 ვაჟთა სკოლაში (შემდგომში 55-ე საშუალო სკოლა) მიაბარა. მისი ძმად იური, რომელიც ღვარდიის სკოლაში სწავლობდა სოფლად დარჩა და რვა კლასი იქ დაამთავრა. პატარა ასაკის მიუხედავად, მოზრდილი ტანის იური ოჯახში მამაკაცის ფუნქციას სრულყოფილად ასრულებდა და სოფლის მეურნეობას ღირსეულად, მამაკაცურად უძღვებოდა. სამწუხაროდ, ბატონი იური დღეს ცოცხალი აღარ არის.

ამბროსიჩი სკოლაში კარგად სწავლობდა, განსაკუთრებით ჰუმანიტარული საგნები იზი-დავდა. უყვარდა ლიტერატურა, ისტორია. სკოლის მერხიდან კითხულობდა ქართველ და მსოფლიო კლასიკოსთა ნაწარმოებებს. ნიჭიერი და კარგი მახსოვრობის უნარით გამორჩეული ამბროსიჩის გონება ღრუბელივით ისრუტავდა ცოდნას.

მასალა მოამზადა
ნინო ჩახვიაშვილმა

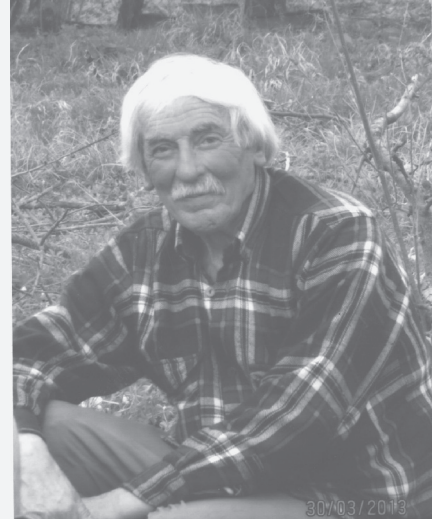
/გაბრიელა შამაღვა ნომარი/

გმადლობით

ამბროლაური-ხიმვის შამოვლითი გზა მონასრიგდა, რისტვისაც ხიმშალები, იოხაშვილები და სხირტლაძეები დიდ მადლობას ვუხდით ამბროლაურის მუნიციპალიტეტის გამგეობას.

ამ მარტოობას როგორ გვუძღო მეუყუარებე ქართულ კვარცხანტებს...

ანგი, ჩემო უერთგულესო ადამიანო, მტკივნეულ გულს, მარტოობისგან სულს დამძიმდა, ირგვლივ სულ შენს ნაკვარევს ვეძებ, მაგრამ... სწორედ, რომ მაგრამ ცხოვრების ცაბლა გათქვითეს, ჩაწყდა და თან წარგვიცა, „შორს“, იმ ქვეყნად, დიდ სოფელში დაჯანსა შენი ნათელი სული. ყუარმა გაგინათოს ვნა, სანთელ-საკმეველი იყოს შენი მეგზური. ერთი წელი საყუარებე მუჩვენება, სწორედ შენმა მონაცრებამ და უშენობით გამონზუყლმა სეკრამ დამანერინა შემდეგი ცაუბები:

მეუღლეს

შენ ჩემში ჩარჩენილი ტკივილი ხარ,
ჩემში ჩამარსული სევდა,
ვიცი ვერანდროს დაგივიწიებ,
გვერდით მეუღლები ეველგან.
უშენოდ ჩემს ცხოვრებას ფასი აღარა აქვს,
ჩემთვის უშენოდ ბნელა,
ვიცი, რომ ვერავინ დამეხმარება,
ჩემთვის არ არსებობს შევლა.
ზოგი მარტოებს, ზოგი მიჯავრდება
ზოგიც დამცინის გულში,
ვერავინ ხვდება ჩემ თავსე რა ხდება,
რა ქარიშხალი მაქვს სულში.
მეუბნებიან, მოხუცი იყოო,
წასვლის დრო დაუდგა და კიდევ წავიდაო,
ვერავინს უშველიო ცრემლით.
შენს ასაკს ჩემთვის რა მნიშვნელობა აქვს,
მთავარი ის არის, გვერდით აღარ მუავხარ
და ვერავინსგან მიცავ.
ამ მარტოობას როგორ გავუძლო

შევეურებ ცარიელ კედლებს.
ეველგან მეღანდები, ეველგან შენა გხედავ
ვეღანაფერი მიმშვიდებს ნერვებს.
ვიცი, რომ აღარ ხარ და მანაც გელოდები,
ისევ ჩემ გვერდით გეძებ.
მჯერა, რომ შენც გიჭირს უხემოდ მანდ ეოფნა
აღბათ ჩემსავით მეძებ.
დრო მიდის ეს წლებიც ნელ-ნელა მიიღია,
დრო შემომადნა ხელში,
ვერმნობ, რომ თანდათან გიანლოვდები,
შენ გხედავ ეველავერში.
იმევეუნად ცხოვრებით დაღლილი მივდივარ
წასვლასე გული არ მწედება,
რადგან ნამდვილი გულშემატკივარი
შენ შემდეგ არავინ მრჩება
მტკივა სიკვდილი და მტკივა მონატრება,
მტკივა მარტოობა სულის,
ვზივარ ოთხ კედელში და ველოდები
როდის გაჩერდება გული...

ჩვენი მახერები სარკეა ჩვენი სულიერი მდგომარეობისა

ადამიანი ერთი განუყოფელი მთლიანობაა, მიუხედავად იმისა, რომ ორი სამყაროსგან შედგება - ეს არის ადამის შვილთა შინაგანი ანუ სულიერი სამყარო და გარეგანი ანუ ფიზიკური სამყარო. ადამიანის შინაგან სამყაროს სული, ხასიათი და ზოგადად მისი ბუნება წარმოადგენს, ფიზიკურ სამყაროს კი სხეული შეადგენს.

„ტაძარში ასე ჯდომა, ფეხიფეხზე გადადებული, არ შეიძლება“, - ჩვენ თვითონ თუ არ მიგვიღია ასეთი შენიშვნა, ყურს აუცილებლად მოვკრავდით და საკუთარ თავს დავეკითხებოდით: "კი მაგრამ, რატომ არ შეიძლება?" ვეცდებოდით, მოგვეძებნა ახსნა. ბოლოს, თუ თვითონ ვერ ამოვხსნიდით ერთი შეხედვით მარტივ ამოცანას, დახმარებისთვის მოძღვარს მივმართავდით. მოძღვარიც არ დააყოვნებდა და მაშინვე გვიპასუხებდა: ტაძარში ლოცვითი განწყობით უნდა იდგე, მოკრძალება უნდა გქონდეს ღვთის სახლში, რადგან აქ უფლის წინაშე დგახარ. ამ პასუხს იქნებ კიდევაც დაეკმაყოფილებინა ჩვენი ინტერესი, მაგრამ ადამიანის გონება სანამ ბოლომდე არ ჩასწვდება ნათქვამს, ვერ ისვენებს, აგრძელებს ძიებას და ხშირად ამ ძიებისას მცდარი გზითაც მიდის. ამიტომ განსაკუთრებით სულიერ საკითხებთან დაკავშირებით უნდა მივმართოთ ჩვენზე გამოცდილ პიროვნებას, სულიერ მოძღვარს, მან ხომ ჩვენი გზა უკვე გაიარა. ასე რომ, თავგზააბნეულები ისევ მღვდელს ვეძებთ და ვთხოვთ, უფრო კონკრეტული პასუხი გაგვცეს. მაშინ მამაო გვეუბნება: წარმოვიდგინოთ მლოცველი ადამიანი, რომელიც ღვთის წინაშე დგას და გრძნობს, რაოდენ უსუსურია, უფლის დიდებულების წინაშე როგორ ფერმკრთალდება ყველა ის წარმატება, რაც აქამდე

აფიქრებინებდა, რომ პატივსაცემი პიროვნება იყო. არ შეიძლება, ასეთი კაცი ფეხიფეხზე გადადებული იჯდეს და ლოცულობდეს; ის აუცილებლად თავდახრილი, დიდი კრძაღვითა და რიდით იდგება ხატების წინაშე. შეიძლება სინანული იმდენად დიდი ჰქონდეს, რომ მუხლებზე დაემხოს და თვალი ვერც კი გაუხსნოროს წმინდანთა გამოსახულებებს. აი, ეს არის ლოცვითი განწყობის გამოსახულება ფიზიკური მდგომარეობით, - გვპასუხობს მოძღვარი. ჩვენ კი, გახარებულები, მადლობას ვწირავთ უფალს, რომ მოგვივლინა სულიერი მამები ჩვენი გონებისა და სულის დასამშვიდებლად.

როცა პირველი აღსარება ჩავაბარეთ, აუცილებლად წავიკითხავდით მრავალ "ლოცვანში" დაბეჭდილ ცოდვათა ჩამონათვალს, რომელთა დასახელებაც არ უნდა დაგვაგინყდეს, თუ გვსურს, გულწრფელად ვაღიაროთ ჩვენი დანაშაული ღვთის წინაშე და შენდობა მივიღოთ შემოქმედისგან მოძღვრის ხელით. სხვა ცოდვათა შორის დასახელებულია: ვცოდე გამომწვევად ჩაცმით, განაზებით, კეკლუცობით და ასე შემდეგ. აქ ჩვენს გარეგნულ მხარეზეა ყურადღება გამახვილებული. მაგრამ აღსარებაში ხომ ჩვენი სულის მდგომარეობაზე უნდა ვისაუბროთ, განვიკითხოთ ჩვენი ხასიათი, შინაგანი სამყარო, თუ როგორები ვართ: კეთილნი, ბოროტნი, ნყალობის მოყვარენი თუ ძუნები, პატივმოყვარენი თუ თავმდაბალნი?.. თუ დავუეკვირდებით, დავინახავთ, რომ გამომწვევად ჩაცმით, განაზებით, კეკლუცობით გამოიხატება ჩვენი სულიერი მდგომარეობა.

ასეთი ადამიანი არ შეიძლება არ იყოს ამბიციური, თავისმოყვარე; მას უთუოდ სიამოვნებს საზოგადოების ყურადღების ცენტრში ყოფნა; სურს, ყოველთვის სხვაზე მეტი იყოს, სხვა დაჩრდილოს და თვითონ წარმოჩინდეს.

მოყვანილი მაგალითიდან ნათლად ჩანს, რომ ჩვენი გარეგნობა სარკეა ჩვენი შინაგანი სამყაროსი, ის, შეიძლება ითქვას, ჯამშუბია ჩვენი ხასიათისა. ასე რომ, თუკი გადავწყვეტთ, უფლის მცნებების შესაბამისად ვიცხოვროთ, ყურადღება უნდა მივაქციოთ ჩვენს მანერებს, ჩაცმულობას, საზოგადოდ - გარეგან მხარეს, რადგან სწორედ ისინი წარმოაჩენს ჩვენს სულიერ მდგომარეობას.

თინათინ მაჭარაშვილი

ახალი ნიგნები

„ნიმო რევიზილის გამომცემლობისგან“

„ნიმო რევიზილის გამომცემლობა“ კიდევ ერთი ახალი ნიგნი წარუდგინა მკითხველს, რომელიც საქართველოში კარგად ცნობილი ქორეოგრაფის, აჭარის სახელმწიფო ანსამბლ „სორუმის“ ხელმძღვანელის, თემურ ბიგილიევილის ცხოვრებისა და მოღვაწეობის შესახებ მოგვითხრობს. მისი ბიოგრაფიული შტრიხები და შემოქმედებითი გზა მწარალმა გივი სიხარულიძემ ნოველების სახით მიიტანა მკითხველამდე. ეს მწარლისთვის უკვე მეოცე საავტორო გამომცემაა. ნიგნი შინაარსობრივად მრავალფეროვანი და საინტერესოა. ტექსტის რედაქტირება გააკეთა ნიმო რევიზილიმა. ნიგნი აიწყო და დაკაბადონდა „ნიმო რევიზილის გამომცემლობაში“.

გედნიერი ვარ, ისეთ ადამიანთან ურთიერთობის გამო, როგორც ძალბატონი ლუარა ჭანტურიას. იგი შემოქმედი ადამიანია, მისი საბავშვო პოეზია პატარებს ჯადოსნურ სამყაროში ამოგზავნის. გედნიერია როცა საკუთარ კუთხეს — სამეგრელოს ეფარება, განუსაზღვრელია მშობლების, ძმების, ძმისშვილების, მეგობრებისა თუ ახლო ნათესავების მიმართ მისი სიყვარული და პატივისცემა. მას გუნებაა ყველაზე დიდი ჯილდო, სიყვარულის ნიჭი უბოძა.

აი, ასეთ ადამიანზე დავწერა ნიგნი: „ლუარა ჭანტურიას ცხოვრების კვლადაკვალ“, სადაც შევეცადა მისი ცხოვრებისეული ეპიზოდები მოკლედ, მხატვრულად, პროზის სახით გადმომეცა მკითხველისათვის.

ჩემ მიერ ჩემსავე ნაშრომებზე საუბარი, ცოტა უხერხულია. ნიგნი სამჯერაა გამოსული. განსჯა კი გონიერი მკითხველისათვის მიმინდვია.

ნიმო რევიზილი

საუკუნის მიღმა

ფოტო ანტიკვი

ვათიანი ონები

მღალან-ღაქანი
მღალან ღაქანი 1967 წ.

მღალან ონები

საჭაფი მუჭაფები

საჭაფი მუჭაფები

საჭაფი მუჭაფები